

Narodni gospodar.

Glasilo Gospodarske zveze.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca.
Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon št. 143.

V Ljubljani, 10. januarija 1900.

Poštno-hran. št. 849.872

Vabilo na naročbo.

Pri vstopu v javnost zavedamo se, da s svojim listom ustrezamo vitalni potrebi naroda. Narodno-gospodarski strokoven list, obsegajoč celo prostrano polje narodnega gospodarstva, kmetijstvo, trgovino in obrt, je resna potreba našega ljudskega življenja. Sredi šuma, vika in krika strastnih dnevnih političnih bojov in razprtij ne smemo nikdar zabiti, da narodno-gospodarsko življenje sledi svojim lastnim zakonom, neodvisno od političnih programov — in da smo na čvrstem razvoju in napredku našega narodnega gospodarstva interesovani enako vsi, brez razlike strank, da je torej tukaj točka, kjer moramo v lastnem interesu vsi složno sodelovati, vsi stanovi in vsi posamezniki, v skupni blagor ljudstva in posameznika! Ne smemo prezirati, da je zdravo narodno-gospodarsko življenje jeden najvažnejših virov ljudske neodvisnosti in splošnega napredka.

Ta misel, ki čedalje bolj prodira med narodom, — je vredna in potrebna svojega glasila. Treba jo je uglobiti in razširiti — z razširjenjem in uglobljenjem strokovnega narodno-gospodarskega znanja. Malenkostno pa bi bilo, če bi hoteli posamezne stroke narodnega gospodarstva razmotrivati le iz tehničnega stališča. Tehnično izboljšanje produkcije in trgovskega prometa jedino ne more rešiti ne kmetijstva, ne rokodelstva in ne domače trgovine pretečega propada. To zamore doseči le obsežna socialna preosnova. Zato bodejo naši predali odprti socialno-političnim razpravam.

Politike pa se bomo strogo ogibali. Mi nismo političen list in ne služimo nobeni politični smeri. Iz tega pa nikakor ne sledi, da bi morali prezirati delovanje tistih javnih zastopov, ki so poklicani pečati se z narodno-gospodarskimi zadevami: deželnih zborov in državnega zbora. Ravno nasprotno: S paznim očesom bomo zasledovali delovanje omenjenih zastopov na narodno-gospodarskem polju in, če treba, ne bomo štedili s kritiko. Vsakdo, kdor se resno peča z narodnim gospodarstvom, vidi in občuti, kako trpijo najvažnejše narodno-gospodarske zadeve, radi tega, ker se javni zastopi v prvi vrsti pečajo le z jezikovnimi in drugimi političnimi zadevami, pri tem pa naravnost prezirajo, da ljudstvo tava iz jedne narodno-gospodarske krize v drugo. Ljudstvo umira — nekateri poslanci pa nimajo važnejšega posla, nego prepirati se čestokrat o zadevah, ki so za blagor ljudstva brez bistvenega pomena. Tako ne more in ne sme ostati. Prva dolžnost poslancev je, varovati narodno-gospodarske koristi ljudstva. To hoče ljudstvo v svoji velikanski večini. In mi hočemo biti tolmač te ljudske volje, in se ne bomo strašili, ako treba, rabiti ostrino brezozirne kritike — ne ozirajoč se na levo ali desno! Hiša ljudstva gorí, plamen že šviga iz strehe — zadnji čas je, gasiti. Noben ozir nas ne bode motil pri tem delu! S tem programom stopamo, s trdnim zaupanjem v Božjo pomoč, v javnost.

Današnje prvo številko našega lista poslali smo na mnogo strani brezplačno na ogled. Storili smo to radi tega, da se najširši krogi seznanijo z našim listom in tako zamorejo samostalno odločiti se za naročbo ali proti njej. Komur smo list poslali, naj ga prečita; — če mu sodi, naj ga naroči, v nasprotnem slučaju naj ga vrže v koš. Usiljujemo lista nikomur; saj nam tega ni treba, kajti obstanek lista je popolnoma osiguran. Naj torej nihče določiljatve lista ne smatra kot usiljevanje, temuč le kot čin uljudnosti. — Cena listu je:

za celo leto 4 K., za pol leta 2 K., za četrt leta 1 K.

Za vplačilo naročnine naj se porabi priložena poštna položnica.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.

Nekaj iztisov prve številke imamo še na razpolago, kdor jo torej še želi dobiti na ogled, naj to sporoči upravništvu, ter naznani natančno svoj naslov. Dokler bo zaloge, ustrezali bomo takim željam brez izjeme drage volje.

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

O pridelovanju krme

Sedanji položaj kmetijstva zahteva, da kmetovalec vso pozornost obrne na živinorejo, kajti pridelovanje žita ne donša nikakih dohodkov radi prevelikih stroškov za obdelovanje in radi prenizkih žitnih cen. Glavna podlaga plodonosni živinoreji pa je dobra in tečna krma.

V ta namen treba obsejati ob pomankanju naravnih travnikov njive z različnimi travami in deteljami za kratko dobo ali pa za stalno. Kajti dandanes, ko znamo umetno pridelovati krmo s pomočjo umetnih gnojil, nam je pri naših ugodnih klimatičnih razmerah mogoče, izpremeniti njive v najlepše travnike.

Važno je pri izpremenitvi njive v travnik, da je njiva čista plevela in zemlja dobro zagnojena. Za tako prirejevanje so najbolj prikladne okopavine (krompir, repa, pesa in turšica), ki njivo v dobrem stanju zapusté. Za travnik namenjeno njivo je umestno v jeseni sprasiti. Potrebne trave naj se že po zimi naročé. Najbolje je vsejati travnate zmesi med oves, ki naj se bolj redko zažene, da pri bujni, gosti rasti ne zatopi preveč travnate deteljne mešanice. Glavna skrb mora biti pri napravi travnika, da dobimo kolikor mogoče gosto rast. V ta namen se sejejo take mešanice v dveh oddelkih radi posebne teže vsacega semena. Drobna, specifično težja deteljina semena z mačjim repom se sejejo v enem oddelku, ložja travnata pa za se. Da semena kolikor moči dobro razdelimo na prostor, je umestno vsakemu oddelku malo prsti ali peska primešati, razun tega naj se na dolgost in širokost vseje. Skrb vsacega poljedelca mora biti, da si preskrbi dobrih in čistih semen. Naročajo naj se skupno od kake semenske tvrdke, ki je v zvezi s c. kr. semensko preiskovalno postajo na Dunaji. Pri naročitvi se je treba z tvrdko pogoditi, da se pusté semena preiskati gledé kaljivosti, čistosti in krajevnosti na njene stroške. Kupi naj se vsako seme samo za se, nikdar mešanica, ker preiskovalne postaje ne sprejemajo zmešanih semen v preiskavo.

Razna travnata semena se vzamejo v gotovem razmerju, kajti ene trave rastejo prvo in drugo leto prav bujno, kakor n. pr. laška ljulika. Druge, ki

v začetku slabo vspevajo, začno se šele poznejša leta dobro razvijati. Gotovo razmerje gledé trav in detelj je tudi radi tega važno, da se zemlja najbolje izkoristi; kajti trave razširjajo svoje korenine v zgornjih plasteh, tedaj redilne snovi tu izsesavajo, detelje pa imajo globoke korenine in izkoriščajo redilne snovi spodnjih plasti. Razun tega pa detelje dovažujejo travam s svojimi gljivicami na koreninah dušik, ki bi ga morali v domačem gnoji dati.

Pri prirejevanju njive v travnik za petletno dobo se vzame $\frac{1}{3}$ detelj, in sicer domača, bela in švedska detelja, in $\frac{2}{3}$ trav, namreč laška, angleška in francoska ljulika, mačji rep, travniška bilnica in pasja trava. Pripomniti je, da se laške ljulike ne primeša čez 5 odstotkov in angleške ne čez 10 odstotkov, ker bi ti dve zadušili z bujno svojo rastjo druge polagoma se razvijajoče trave. Tako prirejeni travniki nam donšajo na hektaru do 100 meter-skih stotov (1 met. stot. = 100 kg. = q) sena, ako rabimo še za isti prostor 2—3 q 40% ne kalijeve soli in 3—4 q žindre. Ali v denarju izraženo: za kacij 30 gld. umetnega gnojila pridelamo sena na enem hektaru njive za kakih 200 gld.; pri tem nas stane za 1 ha trava okoli 30 gld. pri 5letni dobi, torej na 1 leto izračunjeno samo 6 gld.

Ker pa gospodarske razmere včasih zahtevajo, da njive za stalno rabo v travnike spremenimo, moramo v tem slučaju pri sestavi trav in detelj na to paziti, da si one rastline izberemo, ki več let rastejo. Angleška in laška ljulika se morate v tem slučaju popolnoma opustiti, francoske ljulike se vzame samo 5 odstotkov. Detelj pride komaj eno petinko vsega semena. Stalen travnik je v primeri s 5letnim manj plodonosen.

Stalen travnik dá na 1 ha samo 50 q sena, 5leten travnik pa na 1 ha 70 q sena. Stalne travnike kaže le ondi napraviti, kjer je zemlja za obdelovanje pretežka ali lega prestrma. Tudi bi bila taka naprava umestna, kjer mislimo radi prevelike daljave od posestva njivo v gozd spremeniti, na tak način bi imeli kakih deset let dobro košnjo, med tem časom pa lahko lepo doraste zasajeno drevje.

Kako treba ravnati pri nakupu travnih in deteljnih semen.

Semena naj se naroče, kolikor možno kmalu. Veliki semenski trgovci, kateri so v zvezi s c. kr. semensko preiskovalno postajo na Dunaji, jam-

čijo kupcu za kaljivost, čistost in prihod semena. Kupujte torej samo od takih trgovcev, kateri dajejo to jamstvo. Trgovec mora dovoliti, če je pri sklepu kupčije prevzel jamstvo za omenjene tri lastnosti, da se preišče na njegove stroške od kupca na semensko preiskovalno postajo poslano deteljino seme. Kadar kupec sprejme seme, vzame naj v prisotnosti dveh prič iz vsake vreče približno 50—100 gramov semena in odpošlje na c. kr. semensko preiskovalno postajo. Blagu se mora pridejati od trgovca izdano zagotovilo gledé kaljivosti, čistosti in krajevnosti. Ako seme ni tako, kakoršno bi glasom trgovčevega zagotovila moralo biti, je zavezan trgovec, ceno za manj vredno seme primerno znižati, — to se zgodi največkrat in se na ta način odškoduje kupec, — ali drugo blago poslati, če ne, pa vrniti denar.

Izgled, kako se izračuna odškodnina: Denimo, da prodajalec jamči pri francoski ljuliki (*Avena elatior*) za 70% čistosti in 80% kaljivosti, torej za porabno vrednost $70 \times 80 : 100 = 56\%$. Pri preiskavi na preiskovalni postaji pa se pokaže, da ima to travno seme samo 60% čistosti in samo 60% kaljivosti, torej porabne vrednosti samo $60 \times 60 : 100 = 36\%$, potem mora odškodovati prodajalec kupca za $56 - 36 = 20\%$ izgube porabne vrednosti. Ako je bila cena za 1 kg semena, recimo 50 kr., vreden je, ker je bilo zajamčenih 56% porabne vrednosti, 1% porabne vrednosti, oziroma 1 kg čistega in kaljivega semena te trave $50 : 56 = 89$ kr. Ker mora trgovec kupca za 20% odškodovati, znaša odškodnina $20 \times 89 = 1780$ gld. pri 100 kg, oziroma pri 1 kg = 178 krajcarjev. Konečno je pripomniti, da preiskavo semen prevzame tudi kmetijsko kemiško preskuševališče za Kranjsko v Ljubljani.

Pridelovanje žita na velikih posestvih in na naših srednjih kmetijah.

Pridelovanje žita na velikih posestvih, ki posedujejo nad 1000 ha, je mnogo ceneje radi nizkih stroškov za obdelovanje radi umne rabe umetnih gnojil in drugih novosti. Elektrotehnik, prof. Grau navaja v svojih spisih, da stane obdelavanje zemlje za 1 ha s parom živinčet 20 gld., s soparno silo 15 gld. in z elektriko 5 gld. In kakšni so pri takem obdelovanju pridelki!

Navaden kmetovalec se zadovolji z 5kratnim pridelkom, toda velika

posestva, ki obdelujejo z novodobno močjo in rabijo vse koristne novosti, umetno gnojilo, globoko oranje in čisto seme, imajo pri tako umnem obdelovanju 12—15kratni dohodek. Ali ni razvidno, da ni moči srednjemu kmetovalcu radi prevelicnih stroškov za pridelovanje žita tekmovati z veleposestvi, ki pridelujejo žito eno četrtinko ceneji, pri tem pa dvakrat ali trikrat več pridelajo?

Radi prevelike svetovne konkurence in radi premajhnih posestev se mora v slovenskih deželah pridelovanje žita za trg opustiti, glavno pozornost obrniti je pridelovanju krme in živinoreji, kakor so nam za vzgled nemške dežele v alpah, ob kojih obnožji prebiva naš narod.

Pridelovanje krme v Švici.

V hribovitih krajih stanujoči Švicarji, so že pred 100 leti spoznali, da imajo iskati dohodkov le v živinoreji in v sirarstvu. Radi tega so vso pozornost obrnili na pridelovanje krme, da bi zamogli prerediti več živine.

Župnik Waser poroča, da je imel okraj Zurich v Švici v letu 1774 okroglo 70.000 ha polja in 40.000 ha travnikov. Stoletje pozneje, 1876. leta, je imelo tam žitno polje le še 14.000 ha, 83.000 ha pa je bilo starih in novih travnikov. Kakor nam kažejo predstojee številke, se je popolnoma omejilo pridelovanje žita, in njive so se spremenile v travnike, ki so pogoj plodonosni živinoreji in mlekarstvu. Radi tega pa žive Švicarji v boljših gospodarskih razmerah, kakor prebivalci drugih alpskih dežel, ki smo jeli šele zadnji čas, ko nimamo nikacih dohodkov od žita, živinorejo, to prekoročno panogo kmetijstva, prav ceniti.

Ker nas izkušnja uči, da kmetovalec ne more izhajati pri samem pridelovanju žita za trg in mora iti kmetija v tem slučaju rakovo pot, tedaj moramo tudi pri nas po izgledu Švicarjev spreminjati njive v travnike. Pridelovanje žita naj bi se skrčilo in njive naj bi se porabile bolj za pridelovanje krme, tako sodijo sedaj izkušeni možje, ki vidijo v živinoreji in sirarstvu pogoje za gospodarski napredek naših kmetovalcev.

Živinoreja,

O prašičji kugi.

Deset let še ni dobro preteklo, odkar so zavlekli iz Amerike prašičjo kugo v Evropo, kjer se je začela ši-

riti neznansko hitro, in je že provzročila kmetovalcem na milijone škode.

Znaki te bolezni so: Prašič neče jesti, pač pa je čezmerno žejen, giblje se leno, zadnji del mu sili k tlom, noge so mu trde, okorele in negibčne, vedno polega, rad se zaleze v steljo, težko vstaja, kruli hripavo in le redko kašlja, in hitro ter tako diha, da se mu giblje pri tem ves trebuh. Čestokrat bljuje ter ima krvavo blato. Ves život se bolni živali trese; krog ušes, na rilcu, pod vratom, na trebuhu je barva kože temno rudeča, skoro višnjeva. Skoro vedno se pokaže na živali oprišč. Oči se začetkoma solzijo, kmalu pa se zagnojijo in žival jih odpira le s težavo. Bolna žival se hitro suši in navadno že v malo dneh pogine; včasih pa traja bolezen dalje

Bolezen obstoji v vnetju pljuč in črev. Nevarna je zaradi tega, ker se z veliko naglico širi, skoro vedno pokonča napadeno žival in ker do sedaj ni družega sredstva proti njej, kot za branjevanje njenega razširjenja. V svrhu zabranjevanja razširjenja prašičje kuge je v prvi vrsti skrbeti, da se iz okuženih krajev ne uvažajo prašiči. To je itak že strogo zabranjeno po postavi. Razširjajo to bolezen tudi rezarji in prekupci, ki hodijo iz kraja v kraj, iz hleva v hlev in tako raznašajo kal bolezni. Paziti treba na steljo in gnoj iz okuženih svinjakov, ter orodje iz teh, ker z vsem tem se širi bolezen.

Kužnih prašičev ni smeti klati, ker je njih meso človeškemu zdravju škodljivo.

Lastnik na kugi bolne živali mora po postavi bolezen takoj nazniti okrajnemu glavarstvu, da to ukrene, kar je potrebno. Za prašiče, kateri se ob izbruhu kuge po naredbi oblasti morajo pokončati, (za kupljene pa le, če so ob izbruhu bolezni že 40 dnij v domačem svinjaku), dobi lastnik odškodnino. Ta odškodnina znaša 95 odstotkov od povprečne tržne cene, pri plemenski živali pa vrhu tega še 25 odstotkov nad ta znesek.

Kako je umno teleta izrežati.

1. Teletu ne smeš prvega mleka odtegniti; 2. prve dneve naj sesa tele po petkrat ali šestkrat na dan v primernih dobah; 3. kedar je tele staro jeden teden, zadostuje, če sesa štirikrat na dan; 4. od tretjega tedna nadalje dajaj teletu nekoliko bilk dobrega sena, da se igraje navadi jesti. Kedar je tele staro štiri tedne, naj dobiva 1 kg. sena na dan; 5. ako tele vse materino mleko

posesati zamore, mu ga nikar ne odteguj, kajti s tem bi mu zelo škodoval na rašči; 6. od krav, ki so slabe mlekariče, redi samo teleta, katera name-ravaš izrediti za vole. Toda ker imajo matere malo mleka, moraš takim teletom pomagati z mlekom od drugih krav; 7. v petem tednu lahko dajaj teletu piti mešanico narejeno iz mlačne vode, mleka in dobro presejane ovsene moke; 8. v šestem tednu dajaj take pi-jače teletu dvakrat na dan. Same mrzle vode pa naj ne dobiva, vsaj mnogo ne, da ne dobi prevelikega trebuha, ki govedo zelo kazi; 9. v sedmem in osmem tednu naj tele samo dvakrat in pozneje samo jedenkrat na dan pride pod kravo. Dajati mu je pa treba več sena in nekoliko močnih krmil n. pr. oljnatih preš; 10. skrbi, da bode hlev snažen in zračen. Snažiti je treba tudi tele in dovoliti mu je treba, da se včasih dobro naskače. Tako bo deš izredil tele, katero ti bode v veselje in ponos.

— d. —

Mlekarstvo in sirarstvo.

Kako naj se plačuje mleko v sirarnicah?

Edino pravilno in pravično je, prodajati mleko v sirarnico in je torej plačevati po odstotkih tolašče. Mastna krmila izdatno pomnože tolaščo v mleku. Denimo, da dva gospodarja A in B pošljeta na dan à 50 litrov mleka v sirarnico. Mleko od gospodarja A ima 3 odstotke tolašče, tedaj skup $50 \times 3 = 150$ odstotkov, drugi gospodar B pa posebno mnogo preš in otrobov pokrmi, njegovo mleko ima $\frac{1}{2}$ odstotka več tolašče, tedaj prinaša gospodar B $50 \times 3,5 = 175$ odstotkov tolašče. Ako računamo mleko s 3 odstotki 1 liter samo po 4,5 kr., tedaj je vreden 1 odstotek tolašče $4,5 : 3 = 1,5$ kr. Po takem računu je vredno mleko od gospodarja A s 150 odstotki po 1,5 kr. 2 gld. 25 kr., od gospodarja B s 175 odstotki po 1,5 kr. 2 gld. 62 $\frac{1}{2}$ kr., tedaj dnevni razloček 37 $\frac{1}{2}$ kr., ali na celo leto računjeno 136 gld. 87 $\frac{1}{2}$ kr. To so že davki od dobrega kmečkega posestva. Razun tega dobi drugi gospodar B veliko boljši gnoj.

Ako smo pri zadružni sirarnici uredili, da se plačuje mleko po odstotkih tolašče, potem naj se posestniki opozoré, da krmijo kolikor moči z mastnimi krmili.

Tako urejene sirarnice bi dajale jako fine mlečne izdelke, kakor bi se tudi zaredila lepa živina, ako bi se vzreja skupno vodila. V ta namen naj

se vse lepe krave in biki zaznamujejo v posebnem zapisniku. Krave naj bi preiskal večkrat v letu kak dober mlekar gledé množine in tolšče mleka. Koncem leta se vidi, da ena krava dá pri enakem krmilu 2500 litrov mleka, druga samo 1000 litrov. Tedaj bomo redili teleta od istih krav, ki dajó veliko in tolstega mleka.

Ako opazujemo krave več let gledé mlečnosti, potem lahko spoznamo za cel zarod nazaj, kako so krave molzle. Biki se bodo jemali le od istih krav, od katerih se vé, da izhajajo iz rodu, ki ima vedno veliko mleka. Ne smemo se čuditi, ako slišimo, da se dobi v Švici ali na Tirolskem, kjer tako delajo, za 2letnega bika 600 gld. in za telico 350 gld.

Tuberkuloza (jetika) pri domačih živalih in njen upliv na človeštvo.

Poleg drugih vzrokov, ki povzročajo jetiko, ima tudi mleko od jetičnih krav vpliv na to nesrečno bolezen. Kakor je znano, priporočajo zdravniki bolnikom le prekuhano mleko, nikakor pa ne svežega, ker so v mleku morebiti kake glivice (bakterije), ki prouzročajo tuberkulozo. Take glivice pridejo od jetičnih krav ali pa tudi od zdravih krav, ki se napajajo z vodo, v kateri se je pralo perilo jetičnih bolnikov. Koliko potokov in luž imamo na deželi, kjer se pere razna nemarnija, in tako vođo pije živina! Glivice pridejo z vodo v žival, v nje mlečne sleze in tako v mleko. Ljudje uživajo tako mleko nevede. Ako je kaka oseba že od narave ali radi raznih prestanih plućnih ali drugih prsnih bolezní posebno sprejemljiva za tuberkulozo, potem ni čuda, da pri večkratnem uživanji tacega mleka dobi dotična oseba jetiko. Potem se poprašuje po vzrokih bolezní!

Umestna je naprava v velicah mestih, kjer se prodaja mleko za otroke in bolnike od krav, ki se morajo po gotovih določilih krmili in napajati. Lastniki tacih krav morajo jamčiti za pristnost in tolščo mleka. Mleko se segreje na gotovo temperaturo s pripravnimi stroji in tako se z veliko vročino umore raznovrstne kali glivic. Nevarnost, katera preti človeštvu po mleku, so že davno spoznale sirarnice na Nemškem in v Švici, kjer se ljudem posneto mleko vrača samo in izključno šele takrat, ko se je prekuhalo.

Kakor se nahajajo jetične glivice v mleku, ravno tako so tudi jih zasledili

v surovem maslu spodaj navedeni zdravniki in strokovnjaki.

Petri je našel 33krat jetične glivice v 102 poskušnjah, Gröming 8krat v 17 poskušnjah, Rabinovič 2krat v 15 poskušnjah, Knorr 4krat v 17 poskušnjah, Weissenfeld 3krat v 32 poskušnjah.

Vinarstvo.*)

Vinogradniška enketa v Novem mestu.

Po uradnem časopisu „Laibacher Zeitung“ posnamemo o tem velevažnem shodu sledeče: Na povabilo deželnega potovalnega učitelja za vinarstvo na Kranjskem g. Fr. Gombača in tehničnega voditelja del za pokončavanje trtne uši na Kranjskem g. B. Skalického, vršilo se je dne 30. oktobra in 6. novembra 1899. I. v Novem mestu posvetovanje vinogradniških veščakov, pri kojem so se rešila različna važna vprašanja o vinarstvu. Navzoči so bili gg.: Grof Barbo, deželni poslanec in grajščak, baron Berg, grajščak, R. Dolenc, ravnatelj kmetijske šole na Grmu, G. Globočnik, veleposestnik, vitez pl. Langer, deželni poslanec in grajščak, pl. Lenkh, deželni poslanec in grajščak Viljem Rohrmann, adjunkt deželne kmetijske šole na Grmu, Ivan Rudež, grajščak, Anton Ulm, deželni poslanec in grajščak, Al. Wutscher, grajščak, Fr. Gombač in B. Skalicky. Posvetovanje je počastil s svojo navzočnostjo državni in deželni poslanec g. vodja Fr. Povše.

Osmero za vinogradnike važnih vprašanj je razmotrival shod, o katerih vprašanjih so poročali gg.: R. Dolenc Fr. Gombač, pl. Lenkh, vitez Langer V. Rohrmann, B. Skalicky A. Wutscher.

Prvo vprašanje je bilo: Katere žlahtne vrste naj se na Kranjskem sadé? Po tridnevnem posvetovanji je shod sklenil priporočati sledeče vrste:

A) Za bela vina v prvi vrsti:

a) glede kakovosti vina: kraljevina, hrustljasti in rdeči španjol in rdeči vrh,

b) glede kakovosti in kolikosti: beli burgundec, talijanski rizling in zeleni silvanec.

V drugi vrsti:

a) glede kolikosti: sivi „Köllner“,
b) glede kakovosti in kolikosti: veltlinec, medenika in pinjola (bolj za vipavsko dolino),

* S prihodnjo številko pričnemo priobčevati vrsto zanimivih člankov iz peresa izvedenega strokovnjaka o perečem vprašanji „kako obnoviti vinograde?“, na te članke opozarjamo že danes: *Uredn.*

c) glede kakovosti: rulandec in traminec.

B) Za rudeča vina:

a) glede kolikosti: žam. črnina;

b) glede kolikosti in kakovosti: modra frankinja in portugalka.

Nadalje se je tudi sklenilo nadaljevati poskuse z vrstami garganija, moslec, podbel, plavec in dolgo-repka. Odsvetovati pa je razširjanje zelenike, ker prepozno dozori in sploh na Dolenjskem v teku 10 letne dobe komaj enkrat dobro obrodi. Nadalje je odsvetovati razširjenje lipne, sipe in drugih manj vrednih vrst.

Za namizno grozdje se priporoča razširjati: avguštana, muškat, rumeni krach in rudeči španjol, medenika in kot modra vrsta, modri portugizec.

Pri sajenji onih navedenih trtnih vrst, ki služijo za pridelavanje vina, naj se na to ozir jemlje, da se zgodaj zoreče vrste vedno po možnosti skupaj vsade, kakor burgundec, španjol, veltlinec, silvanec, medenika, rulandec in traminec, modri portugizec in modra frankinja, da se preje lahko posebej oberó in zmečkajo.

Ostale vrste, ki pozneje dozore, naj se zopet za-se skupno vsade.

Tudi je treba gledati na to, da se trte z belim grozdem ne pomešajo s trtami, ki donašajo rudeče grozdje, ker bi se s tem otežilo delo pri trgatvi.

(Nadaljevalo se bode.)

Kan ali cvet na vinu.

Nobena vinska bolezen ni pri nas tako navadna, kakor je kan ali cvet. Nekateri naši vinorejci še celo mislijo, da vino, ki ne „cvete“, je le malo vredno in slabo in še le cvet dá vinu pravo moč. Zato se pa naš kmet za to bolezen le malo ali nič ne zmeni. Koliko vina se pri nas radi tega pokvari, lahko si vsakdo misli.

Kaj pa je kan? Ako pustiš pol steklenice ne premočnega vina na gorkem kraju, zapazil boš za nekaj dni neko belo mreno, ki se je razgrnila vrhu vina. Ta mrena je lahko dvojna, bolj drobna, ali pa bolj debela. Če pristaviš nos in se ti zdi, da diši vino nekoliko po octu, tedaj najbrže drobna mrena ni cvetna, marveč očetna mrena. Če pa ni duha po octu in je mrena videti bolj debela, nekako nagrbančena in prav bele barve, tedaj bo to cvet ali kan.

Kar imenujemo mi cvet, so neke plesnu podobne glivice, ki jih učeni svet vinske glive ali po latinski nyc-

derma vini imenuje. Te glivice obstoje iz celic (mehurčkov), ki zamorejo rasti in se množiti, vendar pa so tako majhne, da jih s prostimi očmi ne moremo videti. Pod mikroskopom ali drobno-gledom pa lahko razločujemo tudi nje. Nahajajo se v vinu, pa tudi v zraku. Da rastejo in se množijo, treba je, kakor vsaki rastlini, tudi vinskim glivam zraka in živeža. Da je res tako, prepričajš se lahko sam, ako steklenico do vrha z vinom napolniš, dobro zamašiš in obrneš, da ne more zrak do vina. Cvetú ne boš videl. Iz tega se učimo, kako je potrebno, da je naša posoda vedno napolnjena z vinom in da ni v nji nič zraka.

Za živež prija cvetu najbolj vino, pivo, ocet itd. Vino pa ne sme biti premočno. Najbolj mu ugaja ono, ki ima 5–7% alkohola, ne prija mu pa več vino z 11 in več odstotki alkohola. Za vino, ki ima tedaj nad 11%, ni se bati, da bi zacvelo. Mlada vina, ki imajo mnogo beljakovine so vedno bolj podvržena tej bolezni nego stara in je zato nanje bolj paziti. Tudi vročina vpliva na cvet. Najboljša mu je ona od 20 do 25° C; zato je kan posebno poleti tako navaden.

Dasi ni kan vinu tako nevaren, kakor je n. pr. očetna mrena, vendar nam ga tudi on popolnoma pokvari, če pustimo, da se svobodno razvija. Saj postane lahko po več centimetrov debel, posebno, če stoji vino pri miru. Vino, v katerem se je naselil cvet, postaja vedno bolj šibko, prazno, zgublja vinsko kislino in dobi poseben, neprijeten duh. Vinske glive krojijo alkohol, kateri daje vinu moč v vodo, in ogljikovo kislino, vinski ekstrakt pa porabljajo za svoje telo. Voda ostane v vinu, ogljikova kislina pa izpuhti.

Te bolezni se najlože obvarujemo, če vino v sodu vedno zalivamo. To delo je tem bolj potrebno, ker ubranimo s tem pot do vina tudi mnogim drugim boleznim, ki so mu še bolj nevarne. Ako si zapazil v sodu cvet, vtakni pri vehi lij pod površino vina in zalivaj skozi njega, med tem pa trkaj s kladivom ob sod, da se cvet polagoma vzdigne. Če priliješ nekoliko vina, da bo šlo čez sod, izpere ti tudi cvet. Mesto lija rabiš lahko tudi stekleno ali gumijevo cev. Kedar se je cvet v vinu že premočno razvil, pretoči naj se vino v sod, ki se je zakuhal z žveplom. Tudi če si prisiljen imeti vino v nenapolnjeni posodi in se ti je prikazal kan, dobro storiš, če zažgeš nekoliko žvepla nad vinom. Ne smeš vzeti pa preveč žvepla. Žveplena so-

kislina, ki se napravlja, kadar gori žveplo, zamori vinske glive ali pa vsaj omeji njih moč. Da ne postane vino v steklenicah cvetno, ne hrani steklenic po koncu, ampak polezi jih, kajti le na ta način zabraniš zraku do vina.

A. Št.

Čebelarstvo.

Čebele po zimi treba, če so v tenkih panjih, zavarovati proti mrazu s cunjami in enakim, kar se naloži krog panjev. Paziti treba, da je po zimi krog čebelnjakov mir, ker vsak ropot škoduje čebelam. Paziti pa je tudi, da se odpodé od panjev ptiči, posebno žolne, ki trkajo pred izletnicami s klunom, da privabijo čebele in jih polové.

Gozdarstvo.

Kdaj sekajmo les?

Najbolj trpežen les dobimo, če posekamo drevo v zimskem času, ko se po njem ne pretakajo redilni sokovi. Tak les porabimo pri stavbah in napravah, ki imajo veliko težo ali vlažnost prenašati. Za strope in za odre je bolj umestno les po letu posekati, ko ima drevo po svojih sokovih mnogo vode, ki pa pri daljšem ležanju izhlapi in tedaj les postane lažji in prikladen za visoke stavbe.

Splošno gospodarstvo.

Kmetova opravila meseca januarja. Mraz deluje jako ugodno na površino zemlje. S tem, da zemlja večkrat pomrzne in se zopet raztopi, razpadejo različni minerali in kamenja, ki se nahajajo v nji ter otvorijo tako rastlinam nov sklad redilnih snovi. Pa tudi zemljino površje se s tem rahlja in napaja z zimsko mokroto. Večina opravil zunaj poslopja miruje v tem mesecu. Glavna dela pa so:

Na domu: Popravi in priskrbi si orodje za spomladanjsko in poletno delo. Pripravljaj si kolje za vinograd in sadovnjak. Čisti vrbje (beke). Nedo-statke v hlevu in na gnojišču popravi. Hlev varuj pred mrzloti; živini boljše nastiljaj in ne napajaj je s premrzlo vodo. Klet zrači samo kedar je gorko vreme. Mlada vina skrbno opazuj, da se ti ne kvarijo ter jih zalivaj. Če jih nisi še pretočil, stori to prej ko mogoče. Krompir in repo varuj pred mrazom; kar je gnjilega in pokvarjenega, odbiraj. Pripravi si drva za poletje.

Na polju: Ob lepem vremenu in če ni zemlja prevlažna, sej ječmen. Po-

pravljaj jarke in poti ter navažaj po polju zemljo in gnoj. Po travnikih trosi umetna gnojila, pepel, kompost, ali pa jih polivaj z gnojnico. Po pašnikih trebi kamenje, nepotrebno grmovje in rastline, ki jim delajo škodo. Če mogoče gnoji jih kakor travnike. Pregleduj meje in popravi pokvarjene mejnike.

V vinogradu: Navažaj zemljo in gnoj. Če ni zemlja prevlažna, gnoji. Ako misliš napraviti nov vinograd, rigolaj. Če je vreme bolj gorko, lahko režeš trte, posebno one, ki služijo za reznice in cepiče. Naroči si potrebno modro galico, žveplo, žico itd., kar boš pozneje potreboval.

V sadovnjaku: Sadno drevje čisti mahu in namaži deblo in veje z vapnom. Nareži si cepičev ter jih zakoplji v klet ali zemljo. Sadovnjak naj se gnoji in napravljajo naj se jame za nov nasad. Hranjeno sadje pregleduj in gnjilo odbiraj.

Na vrtnu: Pripravljajo se gorke gre-dice, v katere se seje zgodnja zelenjava. Hranjeno zelenjavo pregleduj in odstrani, kar je gnjilega in slabega. Naroči si potrebnih semen za spomlad.

V gozdu: Sečnja se nadaljuje. Drva se vozijo na dom ali se spravljajo k potokom, po katerih se odplavljajo.

A. Št.

(Kmetijske novice): Z začetkom leta 1900 pričela je v Celovcu poslovati deželna zavarovalnica za govejo živino. — Na Gorenjem Avstrijskem je 123 kmečkih zavarovalnic zoper nesrečo pri ognju. Vse zavarovalnice štejejo 74.590 udov, ki imajo svoja poslopja zavarovana za 97.469.033 gld. Izmed 123 zavarovalnic obstoje 3 uže čez 100 let, 18 čez 50 let, ostale so iz novejšega časa. Tudi na Štajerskem in Koroškem je več tacih kmetjskih zavarovalnic. — Darila za posle. Dne 1. januarja 1900 je razdelil deželni odbor za Nižje Avstrijsko 32 daril po 100 gld. takim poslom, ki so uže 70 let stari in soslужili vsaj 20 let pri jednem gospodarju. — 30.000 čebelarjev na Nemškem je prosilo, naj sklene državni zbor zakon, v katerem bodi strogo prepovedano umetne izdelke iz sladkorja in drugih snovij prodajati pod imenom „med“. — Na Virtemberškem so kupili lansko jesen 2362 vagonov sadja in sicer 1146 vagonov iz Francoske, 884 vagonov iz Belgije in Holandije in 332 vagonov iz Avstrije. Cena za 1 q sadja je bila povprečna 4 gld. 80 kr. — L. 1898. so nakupili podaniki našega cesarja 132.250 prašičev iz tujih dežel, največ iz Srbije in Rumunije.

(Ne ustavljajte krvi s pajčevino!)

Zelo razširjena je navada, ustavljati kri s pajčevino. Neštevilne nesreče so se uže pripetile radi tega, kajti pajčevina je redno onesnažena z različnim prahom, in tako je največa nevarnost, da se zastrupi kri. Najhitreje se zace-lijajo rane, ako so snažne. V lekarnah dobiš posebno vato, ki je nalašč za ustavljanje krvi pripravljena in ne stane veliko. S to vato si ustavljaš kri ako si se urezal, potem pa rano dobro izperi s čisto vodo, kateri, ako moreš, prideni kapljo karbolove kisline; rano s čisto platneno cunjjo zavij. Pajčevine pa ne rabi, ker je pre-nevarno.

(Da žebli ne rjavé.) ogrej žeblje pred porabo in jih deni v mrzlo laneno olje. Tako stori tudi z drugo železnino, katero hočeš rje obvarovati. — d. —

(Ako hočeš pridelati zgodnji krompir.) deni gomolje na svitli in topli kraj. Taki gomolji začno kmalo poganjati. Sadi jih s poganjki vred v zemljo, katero je pa treba pred mrazom zava-rovati. — d. —

(Da bodo jabolčne in hruškove pečke gotovo ozelenele.) zmešaj jih dobro s prstjo v kakem zabojčku. Zabojček postavi na tak kraj, da bode prst zmrznila. Pomladi, ko se bode otajala, bodo začele pečke kaliti. Kedar bodo dobro vskalele, jih vsej v dobro prekopano in zrahljano leho. — d. —

Dopisi.

Iz Cirknice. (Gospodarsko pre-davanje). — Na vest, da nas obiščeta dva gospoda od „Gospodarske zveze“ v Ljubljani, ki nam hočeta pojasniti marsi-kako točko tičočo se našega kmetovanja, zbrali smo se na novega leta dan vsled prijaznega vabila za naš gospodarski pro-speh vedno navdušenega g. dekana v pri-jaznem župnem poslopju osebno vabljeni kmetovalci iz Cirknice in sosednjih vasij, pa tudi iz Grahovega, Begunj i. t. d. v polnem številu na posvetovanje. In ni nam bilo žal. Zakaj naša „gospodarska šola“ je bila tako zanimiva, da smo jo zapustili s srčno željo: Bog daj kmalu zopet kaj podobnega!

Najpreje pozdravi g. Lavrenčič, ne-umorni delavec na polju kmetijske blaginje, vse osebno znane gospodarje s prastarim, a nikdar zastarelim pozdravom: Hvaljen bodi Jezus Kristus! ter povdarja, da da-našnji sestanek nikakor nima namena do-tikati se kakoršnih koli drugih, ampak edino le gospodarskega vprašanja. In to je za naše kraje silno pereče. „Pomislite,

dragi moji“, je rekel g. Anton mej drugim, „da je šlo pred 15 leti po 100 vagonov našega lesa vsaki dan iz Rakeka, danes ga ne gre niti 25. Vedno bolj se kažejo tudi po naših gozdovih gola reberca in ni več daleč čas, ko bo tudi to zadnje „pri-bežališče gospodarskih grešnikov“ do dobra obrito. In kaj potem? Marsikak skrben gospodar se vže zdaj poprašuje: Kje naj si potem iščem dohodkov, da preživim pošteno svojo družino? O tem naj Vam dá svetov g. Aleksij Bergant, ki je sam velik posestnik in kmetovalec, poleg tega pa je tudi proučil najvišje kmetijske šole na cesarskem Dunaju.“

Pri teh besedah nastopi imenovani g. B., ki nam je podal celo kopo zlatih jabolok umnega kmetovanja. „Povsodi“ je govoril, „spoznavajo kmetovalci, da bo treba preustrojiti naše kmetovanje in sicer preustrojiti na podlagi živinoreje. In ker ste, spoštovani gospodarji! ravno na tem, da si zasnujete mlekarsko zadrugo, mora vaša živinoreja meriti pred vsem na pri-rejo dobrih, mlečnih krav. Toda ni za-stonj pregovor: Krava prig obcu molze. — Podlaga umni živinoreji je pridelo-vanje dobre krme. In o tej Vam hočem malo obširneje spregovoriti na podlagi lastnih in tujih skušenj, ki so pokazale take vspehe, da se jim je le čuditi.“

In nato nas je učil g. Bergant, kako gre umno in z največjim pridom spre-minjati odvišnje njive v travnike, pri čemur je omenil, da se še najbolje spleča 5letna raba poprejšnje njive kot deteljišče, zlasti z lucerno, ki se dá 4krat na leto kositi — šesto leto pa se deteljišče zopet preorje. Največjega pomena pri pri-delovanju krme pa so „umetna gnojila“. Ž njimi da se dá spremeniti, ako se pravilno rabijo, najslabša njiva v izvrsten kapital za pridelovanje krme. (Nadalj. prih.

Vprašanja in odgovori.

Tu bodedo reševali bodisi listu, bodisi „Gospodarski zvezi“ došla vprašanja, v ko-likor so tudi za širše kroge pomenljiva.

Vprašanje 1.: Kupil sem posne-malni stroj „Alfa kolibri“ za izdelovanje surovega masla. Posneto mleko bi rad rabil za prasce in teleta, kaj mi treba pridejati, da postane glede redilne vred-nosti posneto mleko enako svežemu ne-posnetemu?

Odgovor 1.: Posneto mleko ima razun tolašče vse iste redilne snovi, kakor neposneto. Z navadnim posnemanjem pu-stimo v mleku še 0.75 odstotkov tolašče, s posnemalnim strojem pa znižamo tolaščo na 0.2 odstotka. Posneto mleko je jako priporočljiv ljudski živež. Pri gospodarstvu pa tudi velicega pomena za vzrejo prascev in telet. Ako pridenemo posnetemu mleku, s katerim hočemo krmiti živino, ovseno moko ali laneno seme, tedaj nadome-

stimo odvzeto tolaščo in posneto mleko je potem gledé redilnosti enako nepo-snetemu.

Vprašanje 2.: Imam skuporeznico na jermen, ki jo težko dva živinčeta go-nita. Drugod sem videl, da goni tak stroj na jermen, kot je moj, eno samo živinče z največjo lahkoto. Kaj vzrok, da je moja skuporeznica tako težka?

Odgovor 2.: Delo se izdatno zlajša, ako se premeri koles na transmisiji in na skuporeznici spravi v pravo razmerje. Navadno je premer kolesa na skuporez-nici petkrat manjši, kot na transmisiji, radi tega reže skuporeznica jako hitro. Kadar se enkrat zavrti veliko kolo na transmisiji, tedaj že petkrat odreže stroj in to provzroča, da živina stroj težko goni. Delo bi se zlajšalo, če bi bil premer kolesa na transmisiji samo dvakrat večji, kar dosežemo, ako manjše kolo na skupo-reznici z večjim zamenjamo, kar lahko naredi vsak kolar.

Vprašanje 3.: Rabil sem umetno gnojilo, kajnit in žlindro, na travniku v deločenej meri, kakor se je priporočalo. Štupal sem po zimi, toda brez uspeha. Zemlja je peščena. Dežja bilo je tudi spomladi dovolj, da bi se lahko te soli v zemlji raztopile. Zakaj ni uspeha?

Odgovor 3.: Umetna gnojila poka-žejo še le takrat svoj upliv, ako damo zemlji vse iste redilne snovi, ki so po-trebne za rast rastlin. Uspeh je odvisen le od iste snovi, ki je v najmanjši meri za razvoj koreninic prikladna. V umetnih gnojilih, kajnit in žlindri, se dovažuje travniku kali, fosforna kislina in nekoliko apna. Ako je v zadostnej, koreninicum pristopnej meri teh treh redilnih snovij v zemlji, potem mora dosedaj malo vid-ljiva deteljica bujno pognati. Povod, da umetna gnojila ne koristijo, je bržkone pomanjkanje vapna uže po naravi v zemlji in zatorej v žlindri nahajajoče se apno ne zastostuje za ugodni razvoj rast-line. Umestno bi bilo pognojiti eno leto z živim vapnom, kar se naredi tako, da se navozi živo vapno v male kupčke in se dobro pokrije s prstjo, da razpade polagoma v prah, potem se pa raztrosi. Ako se vapniti mudi, tedaj polijemo živo vapno z vodo, da dobimo prah. Kot gnojilo je vapno važna redilna snov za rast rastlin, razun tega pa pospeši raz-krojitev družih redilnih snovij in veče kisline.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Važna naredba za trgovce.

(Štatistika prometa blaga med Avstrijo in Ogèrsko.)

Uže od leta 1881. sem imajo Ogr-i kolikor moči natančno štatistiko pro-meta blaga med našo in transilivansko državno polovico. Vsakdo, kedor prejme blago iz naše drž. polovice, mora izpol-niti in oddati posebno blagovno dekla-racijo, in istotako, kedor odpošlje blago

v našo polovico. Mi take statistike do sedaj še nismo imeli. Sedaj pa vpeljuje tako statistiko tudi pri nas minister-ska naredba z dné 20. decem-bra 1899, drž. zak. šte. 247.

V bistvu posnamemo v sledečem pglavitna določila te za trgovce važne naredbe. O vseh pošiljtvah blaga iz Avstrije na katerikoli kraj Ogerske, bodisi po pošti, železnici ali po ladijah, ako ni to blago le popotna prtljaga, napraviti in oddati se mora pričénši s 1. januar-jem 1900 posebna blagovna de-klaracija. Ako se odpravi blago po pošti, pridejati je poštnemu sprem-nemu listu pristojbine prosta dekla-racija, koje formularji se dobivajo brez-plačno pri poštnih uradih. Drugače je, ako se odpravi blago po železnici ali po ladiji. Tukaj treba dveh enako glasečih se deklaracij, kojih formularji, obstoječi iz dveh enakih listov, se do-bivajo na železniških in ladijskih po-stajah po 1 helerju. Istotam dobivajo se tudi pristojbinske znamke po 10 h, oziroma za pošiljatve, obsezajoče cel vagon ali celo ladijo, po 30 h. V tem slučaju namreč deklaracije niso pro-ste pristojbine. Ta znamka prilepi se na tisti izvod deklaracije (unikat), ki ga izpolni odpošiljalec, dočim na drugi izvod (duplikat), ki se neizpolnen izroči železnici, ozir. ladijski družbi, odpošiljatelj ne prilepi nikake znamke, marveč ta izvod (duplikat) izpolni in kolekuje šele prejemalec. V deklaraciji je povedati ime in naslov adresata oziroma oddajno in prejemno postajo, označiti blago, povedati njega množino in prihod. Deklaracijo treba lastnoročno podpisati.

Nekatera podrobna določila gledé deklaracij pa morajo vzbuditi pomi-sleke. Pri blagu namreč, ki ga ne pride-ljujejo ali izdelujejo v našej državnej polovici, s kojim marveč samo tržijo naši trgovci, treba povedati deže lo, od koder prihaja. Na ta način bodejo Ogrri natanko izvedeli izvor blagu, ka-tero prihaja k njim skozi roke naših trgovcev, in lahko jim bode vzeti našim trgovcem dotično trgovino iz rok. Istotako nesrečno je določilo, da se mora pri pošiljtvah na špediterja na-znaniiti tudi pravi prejemnik blaga. Ogrri bodejo potem lahko pritiskali na velike prejemnike v svoji drž. po-lovici, kojih naslove bodejo izvedeli na ta način, in ti bodejo s časom mesto avstrijskega blaga naročali ogrsko, in naši trgovci imeli bodejo škodo.

V—o.

Nova kolekova znamenja za račune in tovarne liste.

Glasom naredbe c. kr. finančnega ministerstva z dné 1. decembra 1899. državnega zakonika št. 239, vpeljuje se na mesto dosedanjih dveh kolekovih znamenj na blanketih, za račune in pa na tovornih listih, kakor jih izdelujejo zasebne tiskarne, enotno kolekovo znamenje, ki kaže vrednost v kronah. Od 1. januarja 1900 dalje pa utiskujejo finančni uradi (direkcije) tudi že na blankete za račune in tovarne liste, tiskane v zasebnih tiskarnah, nova kolekova znamenja. Vender pa se smejo uporabljati še stari blanketi za račune in pa tovorni listi zasebnih tiskarn s kolekovim znamenjem po 1 in 5 krajcarjev še nada-lje, kar je važno.

Nove poštné pristojbine.

(Naredba trgovinskega minister-stva z dne 25. novembra 1899.)

S prvim januarijem 1900 stopile so sledeče spremembe pri poštnih pristoj-binah v veljavo: 1. Navadna pisma. Poština navadnemu pismu znaša: ako pismo ni težje kot 20 gramov, ter je naslovljeno: a.) na isto mesto: 6 vinarjev, b.) na drug kraj: 10 vinarjev, ako je pismo teže, a.) v istem kraju: 12 vi-narjev, b.) v druge kraje: 20 vinarjev. V slučaju, ako se odpošlje pismo brez znamke, mora prejemnik pisma plačati poleg navadne poštnine še za pisma iz istega kraja 6 vinarjev, iz drugih krajev 10 vinarjev ne gledé na težo pisma. Isti znesek 10. vinarjev je tudi plačati pri pismih, katera niso za-dostno frankovana, razun tega pa je v tem slučaju še doplačati primanjka-joči znesek poštnine. — 2. Dopis-nice. Poština pristojbina za dopisnico znaša 5 vinarjev; ako se odda dopis-nica brez znamke, mora prejemnik pla-čati dvojni znesek; ako s prenizko znamko, dvojni manjkajoči znesek. — 3. Tiskovine. Tiskovine treba znamkovati in sicer:

	do 50 gramov	3 vinarje
od 50	„ 100	„ 5 vinarjev
„ 100	„ 250	„ 10 „
„ 250	„ 500	„ 20 „
„ 500	„ 1000	„ 30 „

Ako tiskovine niso zadostno znam-kovane, mora prejemnik plačati dvojni primanjka-joči znesek poštnine. Ne znamkovanih tiskovin pošta ne odpošilja. — 4. Uzorci. Ravno tako kakor tiskovine morajo biti

tudi uzorci vedno znamkovani in sicer brez razlike na daljavo, pri teži do 250 gramov 10 vinarjev, pri večji teži pa 20 vinarjev. Nefrankovanih uzorcev pošta ne odpošilja. — 5. Pri-poročene pošiljatve. Pri vseh priporočenih pošiljtvah je plačati poleg navadne pristojbine še pristojbino v znesku 25 vinarjev. — 6. Poštne nakaznice. Poštne nakaznice mo-rajo biti znamkovane in sicer znaša pristojbina:

	do 20	K 10	h
od 20	„ 100	K 20	h
„ 100	„ 300	K 40	h
„ 300	„ 600	K 60	h
„ 600	„ 1000	K 1	K

7. Brzobjavne poštné nakaznice. Pri brzobjavnih poštnih nakaznicah ima pošiljatelj plačati: a.) navadno pristojbino poštnih nakaznic, b.) pristojbino za brzobjavko, c.) ako se brzobjavna nakaznica ni naslovlila poste restante, še pristojbino za takojšno do-stavljenje. — 8. Zavoji (paketi) brez napovedi vrednosti. Poština pri zavojih znaša: 1.) do teže 5 kg. a.) pri daljavi do vštévši 10. geogra-fiške milje (1. zona) 30 h, b.) pri vsaki večji daljavi 60 h, 2.) pri teži nad 5 kg. a.) za prvih 5 kg. oni znesek kakor pod 1.), b.) za vsak nadaljni kg. do 10 geografičnih milj (1. zona) 6 h, nad 10 do 20 geografičnih milj (2. zona) 12 h, nad 20 do 50 geografičnih milj (3. zona) 24 h, nad 50 do 100 geogra-fičnih milj (4. zona) 36 h, nad 100 do 150 geografičnih milj (5. zona) 48 h, nad 150 geografičnih milj (6. zon.) 60 h, — 9. Pošiljatve z napo-vedjo vrednosti, 1. poštnina: a.) pri pismih brez razlike teže pri daljavi do vštévši 10. geografične milje (1. zona) 24 vin., pri vsaki večji daljavi 48 vin., b.) pri zavojih znesek, kakor pod 8); 2. zavarovalnina: brez razlike od-daljenosti pri napovedi do 100 K 6 vin., pri nadaljni napovedi vrednosti za vsakih 300 K ali pa del od 300 K 6 vinarjev, najmanjša zavarovalnina je pa 12 vin. — 10. Poštne pošiljatve proti povzetju. Poštine in pristojbine je plačati: I. pri priporočenih pošiljtvah proti povzetju: a.) poština in pristoj-bina za priporočenje kakor pri jed-nakih pošiljtvah brez povzetja b.) pri-stojbina za povzetje denarja v znesku 10 h in c.) pristojbina za pošiljatev prevzetega denarja na odpošiljatelja in sicer po istem tarifu kakor pri navad-nih nakaznicah. Obe pristojbini pod b.) in c.) odtegnete se od sprejete svote. II. pri pošiljtvah zavojev proti povzetju: a.) poština in zavarovalnina v istem

znesku, kakor za jednake pošiljatve brez povzetja, b.) provizija, katera znaša 2 h za vsake 4 K povzetega zneska, vendar je najnižji znesek proviziji 12 h. Provizijo treba plačati tudi, ako se ni sprejela pošiljatev. Provizijo je plačati vedno objednem s poštnino. — 11. Sodnijska pisma s potrdilom o prejetju. Za ona sodnijska pisma, katera so podvržena poštnini, ima plačati prejemnik sledečo poštnino: 1.) v istem kraju za vsako pismo brez razlike na težo 6 h, 2.) v drugem kraju za vsako pismo do 50 gramov 10 h, pri višji teži pa 20 h. — 12. Naznanilo, da pošiljatve ni moč dostaviti. V slučaju, ako želi odpošiljatelj, da se mu naznani, da pošiljatve ni bilo mogoče dostaviti, mora plačati za to naznanilo in za odgovor 25 h.

Obrt.

Nekaj ob obrtnih zadrugah.

Leta 1883. se je posrečilo prijateljem obrtnega stanu uveljaviti v državni zbornici važne premembe obrtnega reda (dné 20. dec. 1859 drž. z. št. 227). Dotični zakon velja od dné 15. marca 1883 (drž. z. št. 39). Med temi premembami je tudi določilo (§§ 106—130), kako naj se ustanovijo obrtne zadruge, ki naj bodo v gmotno in нравno pomoč obrtnemu stanu. Beseda „zadruga“ — „Genossenschaft“ ni dobro izbrana. Po zakonu z dné 9. apr. 1873. se je ime „zadruga“ združilo s pridobitnim in gospodarskim namenom. Obrtne „zadruge“, ki jih opisuje zakon l. 1883, pa niso ni pridobitne, ne gospodarske, marveč samo javnopravne stanovske zveze. Zato bi bilo tudi bolje, ko bi se imenovali „zveze“, ne pa zadruge. V nemščini se jim prilega ime „Innungen“, ne pa „Genossenschaften“.

Od teh „zadrug“ se je mnogo pričakovalo. Dejanjske razmere so pa pokazale, da so bile nadeje v tem oziru prazne. Min. svetnik v trgovskem ministerstvu dr. Mataja je pred par leti v uradnem poročilu izjavil, da je znano, da je delovanje mnogih zadrug majhno, ali da ga celo ni. Na Goriškem, v Dalmaciji, v laških Tirolah jih sploh niso do mala nič ustanovili.

L. 1894. je bilo 5317 „obrnih zadrug“. Med temi je bilo le 552 takih, ki so obsegale samo po en obrt; 440 jih je obsegalo tako imenovane sorodne obrti; vse druge so pa oklepale v svoji sredi vse obrti svojega okraja.

Tu je poglavitni razlog, zakaj ne morejo te zadruge napredovati. Že tako, če so obrtniki samo enega obrta združeni, morajo računati s konkurenco posamnikov in se težko doseže soglasje. Če so pa različni obrti spojeni v eni zadrugi, je pa sploh nemogoče govoriti o edinosti namenov in o skupnih koristih. Tudi tako imenovani sorodni obrti so si pravzaprav le zunanje in tehniški sorodni, niso si pa sorodni po gospodarskih koristih dotičnih obrtnikov. Tako sta si usnjari in črevljar, klobučar in krznar i t. d. po zunanje pač v zvezi, toda gospodarske smeri se med njimi ne le ne stikajo, marveč često naravnost križajo. Zato je treba najprej tukaj popraviti zakon. Vsak obrt se mora zase organizovati, sicer je organizacija brez pomena ali pa se mora vsaki obrtni panogi, če ji že ni mogoče imeti lastne zadruge, vsaj določiti točen delokrog in neko samostojnost v zadrugi, kateri pripada. Po sedanjem zakonu je sicer dovoljeno, da se ustanove posamne strokovne zadruge, toda besedilo zakona govori samo o „okrajnih“ zadrugah. „Okraj“ pa razlaga gosposka v političkem oziru, dasi bi smela in če ima smisel za obrtništvo, tudi morala „okraj“ tolmačiti v smislu okrožja, da bi torej mogli tudi obrtniki, ki zavoljo prepričlega števila ne morejo sestavljati svoje strokovne zadruge za en okraj, za širše okrožje, — tudi za celo deželo, — ustanoviti svojo organizacijo. Izza zadnjega časa imamo v tem oziru značilen vzgled. Kranjski klobučarji, katerih je 67, so s hvalevredno vnemo in častno požrtvovanostjo hoteli v korist svojemu strašno propadajočemu obrtu ustanoviti zadrugo, ki naj bi se raztezala po celi deželi. L. 1897. so vložili pravila in koncem l. 1899. — po preteku več nego dveh let so dobili od vlade odgovor, da se jim ustanovitev ne dovoljuje. Pritožili so se na ministerstvo, od koder še ni odloka.

Kako naj n. pr. par klobučarjev enega okraja v okrajni obrtni zadrugi s pečarji, frizérji, črevljarji, kamenoseki i t. d. deluje v gmotno in нравno povzdigo svojega klobučarskega stanu? In vendar se jim ne dovoljuje lastna strokovna zadruga. Tudi ministerstvo bo sedaj, ko nima prave glave, težko ugodilo pritožbi. Treba bo, kot smo že rekli, izpremeniti zakon.

Ob takih razmerah ni čudno, da je med 5317 zadrugami le 420 jih imelo delavske posredovavnice, 65 bolniška in podporna društva za mojstre, samo

122 jih je podpiralo strokovne šole. Zadrugh podjetij za neposredno gospodarsko povspesevanje je bilo samo 33 in še ta so segala večinoma pred l. 1883. Umljivo je tudi, da živé obrtne zadruge, izvzemši velika mesta, največkrat samo po imenu. Odborovih sej ni mnogokje nič; par spisov reši na leto načelnik; to je vse. Tako seveda ne moremo govoriti o koristih obrtnih zadrug.

Njihov glavni namen bi moralo biti vstanavljanje pridobitnih in gospodarskih zadrug: — posojivnic, zadrug za skupno proizvajanje, skladišč za surovo blago in skupnih prodajavnic. Toda v tem oziru se do mala nič ne ganejo. Na vsem Slovenskem imamo v tem oziru samo kroparsko žrebljarsko zadrugo, krojaško zadrugo v Gorici, „Opekarno“ v Biljah pri Gorici in zadrugo na Češnjici. Od l. 1894. je nastalo sploh v celi Avstriji samo 35 obrtnih pridobitnih in gospodarskih zadrug. Naš slovanski jug je pri tem do cela zanemarjen; zato pa najtopleje priporočamo, naj se obrtniki sami zga-nejo v tem oziru.¹⁾ *Dr. Krek.*

¹⁾ Gospodarska zveza je pripravljena s svetom in dejanjem pomagati. Op. vr.

Bohinjski sir } ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v Srednji Vasi, pošta Bohinjska Bistrica, razpošilja ga tudi v 5 kg paketih.

Pristni dolenjski slivovec je na prodaj po najnižji ceni, kje pové ravnateljstvo „Gospodarske zveze“ v Ljubljani.

Lepo čisto deteljsko seme, pri katerem se jamči kaljivost, čistost in krajevnost, ima v zalogi in na prodaj „Gospodarska zadruga“ Sinčaves, Koroško.

Pristno štajersko vino ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v Frankolovem pri Vojniku, Štajersko.

Italijanski radič } ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v sv. Petru pri Gorici, Primorsko.

Pristne idrijske čipke ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v Žireh nad Škofjokolom.

Lepo štajersko pšenico ima na prodaj „Kmetijska zadruga“ v Cvenu pri Ljutomeru, Štajersko.

Sodčki za kisló zelje in za figovo kavo se dobijo pri „Kmetijskem društvu“, Češnjica.

Kisle zelje v sodčkih ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v Dobrunjah, pošta Hrušica pri Ljubljani.

Škafé, brente in drugo suho robo prodaja „Kmetijsko društvo“ v Sodražici pri Ribnici, Dolenjsko.

Čajno maslo in fini sir prodaja „Kmetijsko društvo“ v Poljanah na Dolenjskem, v 5 kg paketih.

Maslo Oglje Predivo } ima na prodaj „Kmetijsko društvo“ v Laškem trgu na Spodnjem Štajerskem.

Zadruga

Gospodarska zveza.

Doslej so naše zadruge bile organizovane v društvih „Gospodarska zveza“ in „Zveza kranjskih posojilnic.“ Sedaj pa bode te dve društvi prenehali in na njuno mesto stopi „Gospodarska zveza v Ljubljani, registrovana zadruga z omejeno zavezo.“ Vpis te zadruge v zadružni register izvršil se je sklepom deželnega sodišča v Ljubljani z dne 19. decembra 1899.

„Gospodarska zveza“ pa ne bode le pravna naslednica dosedanjih društev. V prvi vrsti bode seveda združila v sebi, kot centrali, kmetijske zadruge — posojilnice Reiffeisenovega načina, kmetijska društva in druge zadruge. Gospodarska zveza bode izvrševala vse naloge centralne zadruge.

Poleg tega pa bode „Gospodarska zveza“ služila še drugim velevažnim smotrom. Biti hoče organizacija vseh v našem narodnem gospodarstvu aktivno delujočih stanov. V njej naj najde svojo zaslombo kmet, ravno tako pa tudi domači trgovec in obrtnik. Iz tega je videti, da ni namen „Gospodarske zveze“ gospodarski boj mej stanov — temuč sloga in harmonija.

Kmetu bode „Gospodarska zveza“ zaščitnica in svetovalka. V vseh gospodarskih in tudi v pravnih zadevah, nanašajočih se na to gospodarstvo, najde brezplačnega strokovnega sveta pri „Gospodarski zvezi.“ Pri isti lahko naroča vse svoje gospodarske potrebščine.

Trgovec dobôdi v „Gospodarski zvezi“ trdno zaslombo. Ona mu posreduje pri nabavi blaga, ona skrbi za potrebni kredit in ga osvobodi odvisnosti od velikega kapitala. „Gospodarska zveza“ bode delovala tudi na to, da trgovina s kolonijalnim blagom in manufakturo v kmetijskih zadrugah poneha in preide popolnoma na „Zvezine“ trgovce.

Obrtniku hoče biti „Gospodarska zveza“ posredovalka pri nabavljanju surovine. Tudi bode obrtnik potom tega posredovanja dospel do normalnega

blagovnega kredita in bode tako rešen vsaktere odvisnosti.

Vsak član „Gospodarske zveze“ pa uživa še nadaljno veliko ugodnost, da namreč dobiva brezplačno „Zvezino“ glasilo „Narodnega gospodarja.“ —

Kmetu, kakor trgovcu in obrtniku, se torej pristop k „Gospodarski zvezi“ uže po stvari sami priporoča; vsaj „Gospodarska zveza“ ne išče družega, nego blagor pa napredek teh stanov.

Trgovec, ki hoče pristopiti, mora zoločiti ob vstopu vsaj jeden trgovski delež za 20 K in pristopnine 1 K, skupaj torej 21 K.

Obrtnik mora založiti obrtni delež 10 K in pristopnine 1 K, skupaj toraj 11 K.

Vsak drug član (zlasti kmetovalec itd.) pa mora ob vstopu vložiti opravični delež za 2 K in pristopnine 1 K, skupaj torej 3 krone. Razun tega mora vsak teh članov prispevati vsako leto znesk 2 K k troškom zadružne oprave.

Koliko torej stane članstvo „Gospodarske zveze“?

„Zvezin“ trgovec mora vplačati delež za 20 K, ki pa ostane njegova last. Torej izgubi le obresti od tega zneska. Te računimo po 5%, torej na leto 1 K, k temu pride pristopnina 1 K, in upravni prispevek 2 K, torej ga stane članstvo prvo leto 4 K, druga leta pa, — ker je pristopnina plačati le prvo leto, — stane članstvo trgovca samo 3 K.

Slično se izračunijo stroški „Zvezinega“ obrtnika za prvo leto na 3 K 50 h, za nadaljna leta pa samo na 2 K 50 h. Za druge člane pa — „redne člane“ — za prvo leto 3 K, 10 h in za nadaljna leta po 2 K, 10 h. In za ta malenkostni prispevek uživajo vse velikanske ugodnosti članstva in dobivajo brezplačno „Zvezino“ glasilo, ki sicer že samo stane za nečlane po 4 K na leto! Dobiček je torej viden in se tedaj nadejamo, da pristopijo omenjeni stanovci v ogromnem številu v kolo naše narodno-gospodarske organizacije.

Kedor želi pristopiti, naj se obrne do „Gospodarske zveze“ za pristopnico, katero mora lastnoročno podpisati ali pa, če pisave ni več, pred dvema pričama podkrižati. Podpisano pristopnico in prvo letno vplačilo pošlje „Gospodarski zvezi.“ Za dopošiljatev vplačila lahko porabi položnico, ki je priložena današnjemu listu.

Vsakemu se na zahtevanje dopošljejo tudi pravila „Gospodarske zveze.“

Zadruge in trgovci.

Brez predsodkov, zgolj iz strokovnega narodno-gospodarskega stališča hočemo v nastopnem govoriti o nasprotstvih, ki se javljajo po nekoč med domačimi trgovci in zadrugami. Pri tej razpravi preziramo popolnoma dnevno polemiko, nastalo le iz političnih uzrokov, ki nas nič ne brigajo. Naša naloga ni, iz političnih uzrokov hujskati v boj, — naš smoter je marveč blagor in napredek vseh v narodnem gospodarstvu aktivno delujočih stanov, kmeta ravno tako, kakor domačega trgovca. Preziramo tudi v posameznih krajih obstoječe posebne anormalne razmere, za koje seveda naša sledeča izvajanja nimajo veljave, ter so prikrojena le navadnim, normalnim razmeram.

Vzemimo torej v podlago našemu razmotrivanju le stvar samo, tako, kakor se navadno in splošno pojavlja v narodno-gospodarskem življenju našega ljudstva.

Jeza trgovstva se obrača zoper takozvane „konsume“, t. j. zoper trgovino s kolonijalnim in manufakturnim blagom v zadrugah. Nikakor ne zamerimo domačim trgovcem njihovega nasprotstva zoper to vrsto zadružne kupčije. Vsakdo ima pravico, braniti svoje legitimne interese, — tako tudi trgovski stan, ki je važen in inteligen ten del naroda kot gospodarske celote. Naš namen pa nikakor ni samo prodajati laskave besede, — naš namen je marveč, s temi vrstami pripomoči, da se zboljšajo označene

razmere. S kratka: pokazati hočemo pot, ki po naših mislih vodi do sporazumljenja.

Troje činiteljev je pri tem vprašanju upoštevati: trgovce, zadruga in — ljudstvo, katero je konsument. Ti trije činitelji naj se sporazumejo pod zaščito „Gospodarske zveze“, ki v vsakem posameznem slučaju rada prevzame nalogo posredovalca. Kmetijske zadruga naj opustijo trgovino s kolonijalnim blagom in manufakturo ter se omejijo zgolj na svoj pravi smoter: pospeševati kmetijsko produkcijo, razpečevanje kmetijskih pridelkov in kmetijsko-obrtnih izdelkov, ter nabavljenje kmetijskih in kmetijsko-obrtnih potrebščin. Vse drugo naj pa prepustijo trgovcem, pod pogojem, da isti dogovorno z zadrugami dotičnega okolišča in z „Gospodarsko zvezo“ določijo cene, ki bodo vsestranski ugajale. Seveda morajo v slučaju tacega sporazumljenja trgovci prevzeti kolonijalno in manufakturno zalogo zadruga; toda v tem oziru ne bode težave, če bode volja, sporazumeti se, resna. „Gospodarska zveza“ pa naj potem zastavi ves svoj upliv, da v okolišču, kjer se je dosegla taka sprava, ne pride več do „konsuma.“

Tako porazumljenje bode v veliko korist ne le trgovcem, temuč tudi zadrugam. Nehal bode konkurenčni boj. Zadržno gibanje pa zadobi novega inteligentnega sotrudnika: trgovski stan, ki je doslej nasprotoval, ali vsaj stal na strani. Dobiček bode na obeh straneh velik. Vsak trgovec se bode rad posvetil sotrudništvu v zadrugi, saj mu bode to le v korist. Ljudstvo, videč ga sodelovati v kmetijski zadrugi, mu bode zaupalo, videlo bode v njem svojega prijatelja, — pa mu bode torej tudi zvest odjemalec. Na drugi strani pa se trgovec nasloni na „Gospodarsko zvezo“, se posluži njenega posredovanja pri nabavljanju blaga; tako bode prišel tudi mali in najmanjši trgovec do solidnega blaga iz prve roke in bode torej kos konkurenci na vse strani.

Želimo, da se tako doseže čim preje gospodarska sprava doma — da bomo potem v skupnem delu na narodno-gospodarskem polju sporazumno pospeševali občni blagor.

Raiffeisenove posojilnice in hranilnice v Dalmaciji.

Nikjer v naši monarhiji ni tako žalostnih razmer, kar se tiče izposojevanja denarja malim posestnikom kakor v Dalmaciji. Tu si morajo izposojevati posestniki, dasi dajo

svoje posestvo v zastavo, denar od ode-ruhov, kateri še dandanes posojujejo proti 20—120%. Dolžna pisma so sestavljena s tako prekanjenostjo, da posestniki čestokrat izgube posestva v vrednosti 1200 gld. za dolg od 100 gld. Še le v zadnjih letih pričelo se je ustanavljanje Raiffeisenovih hranilnic in posojilnic, in zaupanje do njih vedno raste, ker so očitni uspehi, katere imajo Raiffeisenove hranilnice in posojilnice v Avstriji, Nemčiji in Italiji. Posebne zasluge za razvoj Raiffeisenovih hranilnic in posojilnic pridobil si je veleposestnik dr. F. Karaman v Spletu z izdajo svoje brošure o imenovanih posojilnicah. Vendar sta ga prehitela pri ustanovitvi Raiffeisenove posojilnice in hranilnice za Splet in okolico gospoda Jožef Duplančič in Ludvik Riboli, katera sta v letu 1896. ustanovila Raiffeisenco. Ta posojilnica je že v prvem letu svojega poslovanja izposodila okoli 17.000 gld. majhnim posestnikom proti 5% obresti, v drugem letu pa okoli 20.000 gld. Posojila so se v prvem letu vsa vrnila, drugo leto je pa bila slaba letina, in se je vrnila samo jedna šestina posojil. Po prvem vzgledu je ustanovil gospod Peter Kovačič drugo Raiffeisenovo hranilnico in posojilnico in sicer v malem trgu Pučišče. Tudi tu so vračali posojila jako točno in se je vedno višal kredit. Tretja Raiffeisenova posojilnica je bila ustanovljena v Vrlici leta 1897. in sicer od čast. gosp. župnika J. Barbič-a; ta posojilnica ni mogla nikjer dobiti denarja, ker je imela vse polno nasprotnikov. Slednjič se je obrnila ista do Ljudske posojilnice v Ljubljani, katera ji je radovoljno priskočila na pomoč. Četrta posojilnica je bila ustanovljena 1898. v Jesenicah po čast. gospodu župniku Franc Ivaniševiću. Želeti je, da bi po vzgledu teh štirih Raiffeisenovih posojilnic in hranilnic se ustanovile tudi po drugod jednake hranilnice in posojilnice ter bi se na ta način uničilo oderuštvu, katero je v tako lepem cvetju.

Članom Gospodarske zveze! Vsi člani Gospodarske zveze, hranilnice in posojilnice ter gospodarske zadruga opozarjajo se, da morajo pri naslovu pisem strogo ločili Ljudsko posojilnico v Ljubljani, Kongresni trg št. 2, in Gospodarsko zvezo v Ljubljani, Gradišče št. 1. Na Ljudsko posojilnico je nasloviti le ona pisma, ako si katera zadruga denar izposoja ali ga vrača, vsa druga pisma je nasloviti na „Gospodarsko zvezo“. Istočasno opozarjamo vse hranilnice in posojilnice, da redno dopošiljajo svoja mesečna poročila, ker se bodejo ista objavljala v „Zadrugi“.

Z združnim pozdravom!

Gospodarska zveza.

Dopisi.

Žalec, 16. decembra 1899. Važnost kmetijske organizacije. Slovenci smo v veliki večini poljedelci. Od vseh prebivalcev širne Avstrije je 60% ljudi, kateri se bavijo s kmetijstvom, a Slovencev pa nas je 80% kmetskega stanu. Ako nam propade kmetski stan, propadejo tudi drugi stanovi, propade narod in propade država. Žalibog, da propada ravno ta, za obstanek države sploh in za obstanek naroda še posebej toli važni stan, od dne do dne, pogublja se v revščino in ginuje, kot jetičen človek. Država je pač skrbela za vojaški, uradniški stan, za veliko industrijo, a za steber države, za temelj vseh stanov, za kmetski stan, ni imela srca. V istej meri, kakor se je dvigala vojska in se bogatela velika industrija, je obožaval kmetski stan. V teku petdesetih let se je vknjižilo v Avstriji nad tritisoč milijonov dolga na zemljišča, in gotovo polovico toliko pa je kmetovalec dolžan na osebнем kreditu. Še par desetletij tako naprej, in kmet bode izginil pa postal tlačan velikemu kapitalu. Tej splošni bēdi kmetskega stanu pa ne more pomagati niti država niti dežele, tukaj je potreba večje moči, in ta je: kmetovalci si morajo pomagati sami. Z lastne moči mora vstati naš tlačeni kmet; iz lastne moči si mora opomoči in priti do blagostanja. To pa se da doseči le takrat, če delamo vsi kmetovalci kot eden mož za enega in eden za vse, to se pravi, ako se združimo v kmetijske zadruga, se po istih zvezemo v zaveze, da bomo tako edini, složni delali na zboljšanju stanja našega stanu. Slovenski kmetovalci moramo vsi biti udje kmetijskih zadrug. Mi moramo po naših kmetijskih zadrugah dobivati skupno vse, česar potrebujemo za zboljšanje naših zemljišč, vinogradov, živine, skupno zato, ker je ceneje; imeti moramo dovolj skladišč, da vse pridelke, katere imamo na prodaj, lahko prodamo skupno, ker še skupno prodajamo dražje; dobiti moramo dovolj potovalnih učiteljev, kateri nas bodo naučili pridobivati iz naše zemlje še enkrat toliko dobička, kot dosedaj. Kmetovalci moramo imeti zadržne zavarovalnice zoper nezgode in onemoglost kmetijskih ljudi, zoper nezgode živali, zoper škodo po toči na polji i. t. d. Mi moramo imeti dovolj kmetijskih šol, da se izobrazijo naša deca, kakor se izobrazijo meščani za svoj poklic. Mi moramo imeti svoje

kmetijske kamore in kulturne svete, kjer se bodo čvale in varovale naše pravice. Vse to moramo imeti kmetovalci, ako hočemo, da se otmemo pogina. In vse to pa bomo gotovo imeli, ako se združimo v kmetijske zadruge, in se te zvežejo v centralno zavezo. Zato pa je neobhodno potrebno, da se povsodi na slovenskem osnujejo kmetijske zadruge, to je take zadruge, katere imajo zgolj kmetijstvo in nič drugega pred očmi, da se bavijo le z zboljšanjem blagostanja kmetijskega stanu, vso politiko in strankarstvo pa pustijo političnim društvom. Pomen in natančno organizacijo kmetijskega stanu, delovanje zadrug hočem opisati pozneje.

7. Kač.

Pazin, dné 26. decembra 1899. Zadrúžna ideja gotovo ni nobenemu narodu tako dobro poznana in sorodna, kakor baš Slovencem in Hrvatom, bivajočim na jugu naše monarhije. Posebno pri zadnjih t. j. pri Hrvatih so se zadruge dalje časa ohranile nego pri Slovencih. Ozreti se hočemo tukaj na našo Istro, posebno srednjo in spodnjo, kjer so se naselili Hrvati. Naselivši se v to pokrajino si najbrž zadrúžnega življenja niso tako dobro uredili, kakor so je imeli v prvotni domovini, a nekaj je le ostalo, kar pričajo še sedaj nekoje, — daši zelo redke, — družine, kjer si več rodov ni delilo premoženja svojih prednikov, ampak so skupno živeli pod poglavarstvom najstarejšega moža — časih tudi žene. V takih družinah bilo je po več zakonskih parov, koji so si z združenimi močmi pri-skrbljevali vsakdanji kruh in tudi dobro shajali. To seveda je s časom razpalo, posamezni udje družine stavili so se na svoje noge, razdelili premoženje — in od jedne hiše nastale so cele vasi. Zato imajo v Istri mnoga velika sela skoraj samo jedno ime kot pridevek. S tem so prebivalci zadobili res prostost, a zapadli so tudi v večjo nevarnost. Deloma nesposobnost v gospodarstvu, poglavito pa neznanost privela jih je nenadoma v odvisnost drugih elementov, koji so bili sem ter tje že prej naseljeni, — ali so se še le naselili. Mislím tukaj na italijanski narod, koji se je opazivši zadrego in dobro čud Hrvata, — približal temu zadnjemu kot rokodelce, trgovce itd. ter si ga je polagoma pridobil za sebe gmotno in duševno. Takovi priseljenci so se razmeroma hitro povzdignili; ker so imeli več znanja, več svetovne spretnosti, potegnili so na sebe trgovino ter nenavadno hitro bogateli. Po pregovoru, da „zgleđi vlečejo“ posnemali so jih

večkrat tudi Hrvati, a te je pa slepilni sjaj italijanske kulture hitro odtujil svojemu narodu in prilepil italijanskemu elementu. Nastanili so se navadno v večjih mestih, imajočih ugodni krajevni položaj. Trgovina in rokodelstvo bilo jim je glavno zanimanje, — in hrvaški kmet, koji se je bavil le s poljedelstvom, postal je skoraj popolnoma od njih odvisen. Če je rabil denar, moral je k njim; če je hotel kaj prodati ali kupiti, treba je bilo potruditi se k taljanskemu ali potaljančenemu trgovcu — a konec stvari je bil ta, da je pod ceno prodaval, neverjetno drago kupoval — in ogromne obresti plačeval. Če so pa nastale slabe letine, bil je hrvaški kmet pravi suženj teh oderuhov. Lakota ga je večkrat silila, da je moral za malo žita zastaviti lepe komade zemlje. To je bilo navadno izgubljeno, oderuh je že našel pretvezo, da je zemljišče prepisal na svoje ime. Na ta način so ti „dobrotniki“ ljudstva postali veleposestniki. Obresti so bile v Istri do naj-novejšega časa visoke, 10% bilo je najmanj, 100% bile so jako pogoste. A pri vsem tem bil je dolžnik še primoran, vsako leto darovati svojemu upniku spomladi jagnje, jeseni purana itd., tako da je oderuh s srednjim premoženjem gosposki živel ter obresti redno kapitaliziral. To je sicer težko verjetno, a je le resnično. Pred malo leti umrl je v Pazinu bogat trgovec, koji si je na ta način pripravil lepo premoženje. Ko so se volilni boji zadnjih let najsilneje bili, pravijo, da so nago-varjali otroci očeta, da naj brez milosti izterja dolgove in uniči kmete, koji niso oddali svojih glasov Italijanom. A oče je bil previden. Pripravil je nekega dne veliko pojedino, koja bi bila stala po računu samih otrok 45 gld. In med obedom je rekel oče: „Vidite, otroci, to so sami darovi izven govedine. Vse to donašajo kmetje več ali menj vsak dan. A da se dolgovi izterjajo — vse to bi odpadlo!“ Ako to morda tudi ni povse istinito, značilno je. — Faktum je pa tudi, da je dotični trgovec pustil denar pri ljudeh, če tudi niso glasovali za italijansko stranko. Takih slučajev bilo je v Istri še več — in so še dandanes. Ko se je pred nekoliko leti osnoval v Poreču deželni kreditni zavod, izposodili so mnogi italijanski veleposestniki denar na nizke obresti, da so ga potem posojevali na visoke dobitke. O tem je svoječasno pisala tudi pražka „Politik“. Takova je bila nedavna prošlost hrvaškega seljaka v Istri. Propadanje v gospodarskem oziru pospeševalo je zelo ne-

znanje. Hrvaških šol ni bilo, narod je le plačeval, delal in trpel — in ravno radi tega postal je apatičen, da se ni menil za dolg. Večina tudi ni vedela, koliko je dolžna. Ako je dopeljal dolžnik poljske pridelke na račun, vzel jih je upnik pogostoma brez pogodbe, pri kupovanju so ceno le upniki zapisavali, a ne povedali, če so vprašali oderuha za račun — odgovoril je: „Boš vse plačal? Ako ne, ni ti treba vedeti!“ Te grozne razmere gojila je in pokrivala še neka politična struja, koja je tem načinom hotela uvesti italijanski kolonadni zistem in tako pripraviti deželo za sosednje prekmorsko kraljestvo. — Za prihodnji list več! *Grašič.*

Pazin, 27. decembra. Nove zadruge snujejo se v Istri: 1. V Pazinu „Gospodarska zadruga“ za sodni okraj Pazin. 2. Zadruge „Raiffeisenove“ v Baderni, Kašteliru politič. okraj Poreč, v Boljunu, politični okraj Pazin, v Roču politični okraj Koper. 3. Registrovana so pa bila zadnji čas jednaka društva v Karobji (Motuvunsko društvo) in Višnjaju poreškega političnega okraja.

¹⁾ Prosimo! Uredn.

Osebna vest.

(† **Makso Veršec.**) Nenadne smrti preminol je eden najmarljivejših delavcev na polju denarne organizacije slovenskega naroda. Dne 22. dec. 1899 umrl je za srčno kapjo gosp. Makso Veršec, lastnik banke v Ljubljani. Osebno ljubeznivi pokojnik deloval je ob denarnej organizaciji našega naroda nesebično in požrtvovalno uže od prvega pričetka tega gibanja med Slovenci. Zaslužil je v obilnej meri, da se ga spominjamo na tem mestu, ker si je pridobil velikih zaslug za gospodarsko probujo našega naroda, kateremu je zvesto služil z velikim svojim organizatoričnim talentom. Sveti naj mu večna luč!

Razno.

(Praktični kurz) za odbornike posojilnic in družih gospodarskih zadrug vršil se je dne 27., 28., 29. in 30. decembra minulega leta. Udeležilo se ga je nad 80 zastopnikov od v „Gospodarski zvezi“ stoječih zadrug. Bili so tu udeležniki štajerskih, primorskih, isterskih in kranjskih zadrug, edino koroške posojilnice in zadruge niso bile zastopane. Dne 27. decembra ob deveti uri dopoldne v dvorani „Katoliškega doma“ je otvoril predavanja načelnik „Gospodarske zveze“, gospod dr. Ivan Šušteršič, in sicer je predaval o pravnih razmerah gospodarskih in pridobitnih zadrug. Nato je predaval od 10.—12.

in popoldne od 2.—4. ravnatelj „Gospodarske zveze“, gosp. Ferd. Sajovic, o knjigovodstvu, posebno o ameriskem knjigovodstvu ob roki praktičnega vzgleda združnega knjigovodstva za celo leto z zaključkom koncem leta. Temu je sledilo od 4.—5 1/2 popoldne predavanje č. gosp. dr. I. E. Kreka o Raiffeisnovi hranilnici in posojilnici. Dne 28. in 29. je bilo zopet nadaljevanje predavanja o knjigovodstvu in sicer od 9.—12. dopoldne in 2.—6. popoldne. Dne 30. od 9.—11 1/2 ure dopoldne se je predavanje o knjigovodstvu končalo s praktičnim letnim zaključkom. Sledilo je nadaljevanje in konec predavanja gospod. dr. Ivana Šušteršiča o pravnih razmerah zadrug. Popoldne od 2.—4. predaval je pa gospod. F. Rosmann, urednik „Gospodarske zveze“, o skupnem nakupovanju in prodaji pri gospodarskih zadrugah, na to je pa še ravnatelj, gospod. F. Sajovic, pojasnil glavni dnevnik pri knjigovodstvu gospodarskih zadrug po ameriskem sistemu. Reči moramo, da so učenci in učitelji tekmovali, kedo bode bolj marljiv v tej kratki dobi. Kako potrebna so taka predavanja, pa kaže najbolj dejstvo, da so vsi udeleženci prosili načelnštvo „Gospodarske zveze“, naj „zveza“ še tekom leta 1900 priredi zopet praktični kurz in sicer, če je mogoče, meseca avgusta. Izven praktičnega kurza so bili udeleženci povabljeni dne 28. decembra od slovenskega vinogradniškega društva, da si ogledajo društvene kleti in prostore. Krščansko-socialna zveza priredila je pa za udeležence praktičnega kurza 27. zvečer predavanje, na katerem je predaval č. gosp. A. Koblar o tisočletnici hrvaškega kraljestva in 28., kjer je predaval naš državni poslanec, č. gosp. dr. I. E. Krek, o anarhizmu in nihilizmu. Dne 29. zvečer imeli so vsi gostje v „Katoliškem domu“ odhodnico, na kateri smo slišali od obmejnih odposlancev popis žalostnega položaja Slovanov na Štajerskem, Primorskem in sosebeno v Istri, za zabavo sta skrbela udeležence dva tamburaška zbora in pevski zbor.

(Davki in neposredne pristojbine.)

a) **Davek.** Od obdačbe čistega dobička so izvzete sledeče zadruge: 1.) Vsa kreditna in posojilna društva (hranilnice in posojilnice), katerih pravila odgovarjajo zahtevam § 1. v zakonu z dne 1. junija 1889. l. (drž. zak. št. 91.) 2.) Zadruge in druge združbe kmetovalcev za skupno nabavo semen, gnojil, živine za rejo, strojev in orodja ali drugih potrebščin za kmetijsko produkcijo, v kolikor se pri njih čisti donosi ne razdeljujejo, dalje

enakovrstne združbe za skupno predelavo in uporabo po deležnikih samih pridobljenih kmetijskih pridelkov, toda z istimi omejitvami, katerim je podvržena posameznega kmetovalca prostost od obče pridobnine po § 2. Pri onih pridobitnih in gospodarskih zadrugah, katere ne spadajo pod 1 in 2, se obdači prvi tisoč s tremi desetiniami. Davčno merilo znaša, ako najdeni čisti donos ne presega 600 gld., 8,5 odstotka, sicer pa 10 odstotkov. b) **Rentni davek in neposredne pristojbine.** Vse hranilnice in posojilnice imajo plačati rentni davek, a) vsacega pol leta od med letom izplačanih obrestij hranilnih vlog 1 1/2 odstotkov; b) koncem vsacega leta od kapitalizovanih obrestij hranilnih vlog 1 1/2 odstotkov; c) vsacega pol leta od izplačanih obrestij in vlog v tekočem računu z odstotka. Vse gospodarske in pridobitne (hranilnice in posojilnice) zadruge imajo nadalje plačati še sledeče neposredne pristojbine: a) Neposredni davek od v istem letu vplačanih deležev po lestvici I. b) Neposredni davek od v istem letu izplačanih deležev po lestvici I. c) Neposredni davek od v istem letu izplačanih obrestij deležev po lestvici I.

(Navodilo k letnemu zaključku za zadruge.)

Vse gospodarske zadruge imajo koncem leta sestaviti sledeče: a) Natančni blagajniški promet, to je skupne posamezne vsote prejetega denarja in izplačanega denarja. b) Natančno inventuro vsega blaga, kar ga imajo koncem leta v zalogi, to je natančni zapisnik vsake vrste blaga posebej, cene se mora pri blagu nastaviti še pod kupno ceno, namreč ono ceno, za katero bi se blago v vsakem slučaju prodalo. c) Natančni zapisnik vseh dolžnikov zadruge koncem leta. d) Natančni zapisnik vseh upnikov zadruge koncem leta. Ko se vse to sestavi, naj se dopošlje „Gospodarski zvezi“ v pregled, katera potem sestavi računski sklep.

(Kratko navodilo k letnemu zaključku za hranilnice in posojilnice.)

Letni zaključek je napraviti tako-le: a) V hranilni knjigi je najprvo izračunati narasle hranilne obresti, katere se koncem vsacega leta pripišejo hranilni vlogi, pravimo, da se kapitalizujejo. Nato se izračuni saldo ali preostanek hranilne vloge ter se prenese na račun novega leta. Iz te knjige je sestaviti posamezne preostanke hranilnih vlog in kapitalizovanih obrestij. Cela svota kapitalizovanih obrestij se vpiše najprvo v blagajniški dnevnik pod izdatke dne 31. decembra 1899 na primer: kapitalizovane obresti od (kolikor je hranilnih vlog, na

primer ako jih je bilo sto tedaj) sto hranilnih vlog i. t. d.; potem se vpiše pod prejemke ravno isti znesek kot naložena hranilna vloga toliko vlagatelj, kolikor je bilo hranilnih vlog pod izdatki. b) Še le sedaj se zaključi blagajniški dnevnik in se vpiše prebitok (saldo) na novi račun z dnem 1. januarija 1900. Znesek prebitka kakor vse nadaljne prejete in izplačane zneske se mora izraziti v kronah po ministerski naredbi z dne 21. septembra 1899. c) Knjiga posojil se mora zaključiti na sledeči način. Najprvo je izračunati pri vsakem posojilu, ali so plačane obresti ali ne do konec leta. V prvem slučaju, ako so plačane za naprej, to je še za prihodnje leto, se mora dotični znesek prenesti na novi račun, v drugem pa se mora izračunati, koliko je zaostalih obrestij, ter se prenese dotični znesek na račun prihodnjega leta pod debet ali v breme. Ko se še izračuni preostanek posojila, se vsako posojilo posebej zaključi in preostanek prenese na novi račun. Nato je sestaviti izpisek posojil, zaostalih obrestij in predplačanih obrestij. **Račun z gube ali dobička.** Pod debet (dobiček) se vpišejo oni zneski, katere je posojilnica in hranilnica prejela, ne da bi bila za to kaj dolžna, ali jih morala povrniti, pod kredit (zguba) pa oni, koje je hranilnica in posojilnica izplačala, ne da bi za to kaj prejela. Pri računu z gube ali dobička je še pripomniti, da se vpiše pod kredit zaostale obresti prejšnjih let, katere so se med tekočim letom prejele in predplačane obresti v tekočem letu za bodoče leto, pod debet pa zaostale obresti v tekočem letu in predplačane obresti v predidóčem letu. **Račun bilance.** Ta račun je sestaviti: med aktiva vse one zneske, kateri so premoženje hranilnice in posojilnice, med pasiva pa vse one zneske, kateri so dolg iste. Ko se napravi računski sklep, blagovoli naj se doposlata v pregled „Gospodarski zvezi“, da ga pregleda, ako je pravilno sestavljen in ga na to vrne, na kar se lahko skliče občni zbor dotične hranilnice in posojilnice. „Gospodarska zveza“ ima v zalogi pole: „Izpisek hranilnih vlog“, „Izpisek posojil“ in „Računski sklep“, vse te tiskanice se na zahtevanje dopošljejo.

Vsled raznih ovir se je izdaja prve številke našega lista sakasnela za nekaj dni. Skrbeli bomo, da list v bodoče iside točno ob določenih dnevih. Za to pot prosimo opravičenja.

Vredništvo in upravnništvo.

GABRIJEL PICCOLI

lekarnar »pri angelju« v Ljubljani, Dunajska cesta; dvorni založnik
Nj. Svetosti papeža.

Največja odlikovanja na higijeniških razstavah v Londonu, Parizu, Ženevi in na II. mejnarodni farmacevtski razstavi v Pragi leta 1896
Na jubil. razstavi dunajski 1898 častno diplomu in kolajno.

Poščne hranilnice račun št. 837.000.

Lekarna „pri angelju“
Dunajska cesta. Telefon št. 75.

Farmacevtski laboratorij

Telefon št. 76. je opremljen z najnovejšimi aparati na parno in električno silo.
Franc Jožefova cesta 13.

Homeopatična zdravila v zvaljčkih (1 stekl. 10 kr.) in tinkturah (1 stekl. 20 kr.)

Nj. Svetost papež Leon XIII.

je blagovolil po Svojem telesnem zdravniku prof. drju Laponi-ju izraziti lekarnarju Piccoli-ju v Ljubljani Svojo zahvalo za doposlane mu stekleničice

tinkture za želodec

ter imenovanemu lekarnarju z diplomu z dné 27. novembra 1897 podeliti naslov dvornega založnika Njega Svetosti

s pravico, da sme poleg svoje firme imeti tudi grb Njega Svetosti.

Zgoraj imenovani telesni zdravnik, kakor tudi veliko drugih slovečih profesorjev in zdravnikov je preskusilo to tinkturo za želodec na klinikah in v bolnišnicah z najboljšimi uspehi ter jo priporočajo kot izdatno sredstvo, ki uravnava in poživlja delovanje prebavnih organov, krepeča želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljenje in odprtje telesa; posebno zdravilna za one, ki trpé na zastaranem zaprtji.

Tinktura za želodec razpošilja izdelovatelj v škatljah po 12 stekleničic za gld. 1'26 av. v., po 24 stekl. za gld. 2'40, po 36 za gld. 3'50, po 70 za gld. 6'50 (poštni paket, ne čez 5 kilogr. težak), po 110 stekl. za gld. 10'30. — Poštnino mora plačati p. n. naročnik.

Tinktura za želodec se dobiva v stekleničicah po 10 kr. v Piccolijevi lekarni »pri angelju«, jedini zalogi v Ljubljani; po 15 kr. pa v več lekarnah in sicer v sledečih mestih in kronovinah: v Dalmaciji, Reki, Pešti, Gorici, Istri, na Koroškem, Hrvatskem, Primorskem, v Slavoniji, na Štajerskem, v Trstu, na Dunaji.

Velika steklenica z vsebino 11 malh stekleničic velja jeden goldinar.

Najviše priznanje
Njene c. kr. visokosti prejasne gospe vdove nadvojvodinje Štefanije.

Lekarnarja Piccoli-ja kapljice za zobe, imenovane z najvišjim priznanjem in dovoljenjem

Štefanijine kapljice za zobe

so najbolj priznana sredstvo proti zobobolu, in sicer se denejo na bati na votli zob ali pa se z njimi namaže dotično bolno mesto.

Stekleničica 20 kr.

Zoper malokrvnost! Železnato vino

lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani ima 20—90 krat več železa v sebi, kakor druga hvaljena China-železnata vina, ki nimajo več železa, kakor vsako navadno namizno vino. — To vino je kaj dobro za malokrvne, nervozne in vsled bolezni oslabele osebe, kakor tudi za blede, slabotne in bolehave otroke.

Cena polliterski steklenici 1 gld.

Prah za živino. Najboljše sredstvo, da se konji, krave, teleta, volli, presiči, ovce itd. ohranijo krepki in zdravi.

Cena: 1 paket 25 kr., 10 paketov 2 gld.

Naročila izvršuje lekarnar G. Piccoli v Ljubljani točno po poštnem povzetju.

!! Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!!

Stanje hranilnih vlog 30. sept. 1899.:
čez 2 milijona glđ.

Denarni promet v devetih mesecih
čez 6¹/₂ milijona glđ.

Ljudska posojilnica

Preje: Gradišče št. 1.

Sedaj: Kongresni trg št. 2., I. nadstr.

Sprejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan in jih obrestuje po

 4¹/₂ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsacih vloženih 100 glđ.,
čistih 4 glđ. 50 kr. na leto.

Stanje hranilnih vlog 30. sept. 1899.:
2,112.219 glđ. 99 kr.

Promet v 9. mesecih od 1. jan. do 30. sept.
1899.: 6,757.658 glđ. 53 kr.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje kaj prekinilo. — Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice na razpolago.

V Ljubljani, dné 10. oktobra 1899.

Dr. Ivan Šusteršič,
predsednik.

Josip Šiška,
knezoškofjski kancelar
podpredsednik.

Odborniki:

Anton Belec,
posestnik, podjetnik in trgovec
v St. Vidu nad Ljubljano.

Dr. Andrej Karlin,
gimn. profesor v Ljubljani.

Dr. Viljko Schweitzer,
odvetn. koncip. v Ljubljani.

Frančišek Birk,
stolni vikar v Ljubljani.

Karol Kauschegg,
veleposestnik v Ljubljani.

Gregor Šlibar,
župnik na Rudniku.

Dr. Janko Brejc,
odvet. koncip. v Ljubljani.

Matija Kolar,
župnik pri D. M. Polji.

Dr. Aleš Ušeničnik,
stolni vikar v Ljubljani.

Ivan Kregar,
načelnik okrajne bolniške
blagajne v Ljubljani.

C. kr. priv. občna zavarovalnica

Assicurazioni Generali

(ustanovljena l. 1831) * v Trstu * (ustanovljena l. 1831)

je največja domača (tuzemska) zavarovalnica, kajti zaklad družbe znaša več kot 153 milijonov kron avstr. velj. — Zavarovalnica je izplačala za škode, kar obstoji, do konec leta 1897 čez 633 milijonov kron avstr.-og. velj.

Družba zavaruje:

1. za človeško življenje v vseh mogočih načinih. V teku leta 1899 je bilo vloženih 11408 ponudb za zavarovanje na življenje v zavarovalnem znesku K. 84,600.332.53,
2. zoper požare pri vsakovrstnih posestvih in imetjih. — Občinam, cerkvam, samostanom, dobrodelnim zavodom in grajščinam dovoljuje družba 20% popustka od čiste zavarovalnine,
3. zoper škode pri prevažanju na suhem in na vodi,
4. zoper poškodovanje zrcalnih oken in zrcal,
5. zoper telesne nezgode na račun: „Prve občne avstr. zavarovalnice zoper nezgode na Dunaju“,
6. zoper škodo vsled toče na račun: „Ogerske akcijske družbe za zavarovanja proti škodi po toči in za pozavarovanja“.

Glavni zastop za Kranjsko v Ljubljani, Gradišče štev. 4

v Sevnikovi hiši.

Knjigo- in kamenotiskarna

J. Blasnika nasledniki

Ljubljana

na Bregu štev. 12

priporoča se v izvršitev vseh v to stroko

• • spadajočih del • •

z zagotovilom hitre in cene postrežbe.

Slov. vinogradniško društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

priporoča svojo veliko zalogo

pristnih domačih vin

— starih in novih —

iz Dolenjske, Štajerske, Istre, Vipave in Goriske.

Vino je deloma doma prešano, isto odaje se v sodih in fino vino v steklenicah.

Zaloga in kletarstvo

na Glincah štev. 20 pri Ljubljani

na lastnem posestvu.

Na zahtevo pošiljajo se uzorci brezplačno.

F. P. VIDIC & Co v Ljubljani

ponudijo po najnižji ceni poljubno množino

stavbinske opeke, zarezne strešne opeke (Strangfalz-Ziegel)
in tem pripadajočo stekleno zarezno opeko.

☛ Strešna okna iz litega železa ☛

Peči in štedilna ognjišča (lastni izdelek).

Roman-cement, dovski Portland-cement

iz lastne tovarne, pa tudi vse druge za stavbo potrebne predmete.

Najnižje cene.

Kmetijsko društvo v sv. Petru

pri Gorici

registr. zadruga z omejenim jamstvom

prodaja

Južno sadje:

jabolka, hruške, črešnje,
grozdje itd.

Vse zelenjave:

salato, posebno italjanski
radič in druga zelišča

Zgodnji krompir.

Vino, belo in črno.

*Pošiljatve pošiljajo se tudi v 5 kg
zavitkih.*

Vinarsko in sadjarsko društvo za Brda v Gorici.

Prodaja naravne in pristne
briske pridelke

☛ po zmernih cenah. ☛

Zaloga pristnih briskih vin:
rabule, burgundeca, rizlinga, modre
frankinje in drugih.

DESERTNA VIŃA.

Sedež društva je v Gorici
ulica Barzellini št. 20.

Slovenci, kupujte doma!

Kmetijsko društvo v Dobrépoljah ima v zalogi dobro obležan

*** **S I R** ***

dvojne vrste, **masten** in **pust** za delavce. Razpošilja se po pošti ali železnici v celih hlebih od 25 do 30 kg, pa tudi v manjših kosih. Razpošilja in odgovarja se točno.

Podpisani priporoča velečastiti duhovščini, kakor slavnemu občinstvu

čebelno voščene sveče

za cerkev, procesije in pogrebe, gospodom trgovcem voščene zavitke, kakor

 med

za prodajo v škafih po 15, 20, 40 kg težkih prav po ceni. Za čebelarje *izvrstni garantirani pitancec* v škatljah po 5 kg à kg 60 kr., škatlja 30 kr., pošilja se po pošti proti povzetju ali predplačilu.

Dobiva se *med v satovji* in *pitancec v škafih* po 20—40 kg prav po ceni.

Za *birno, Božič, Miklavža* i. t. d. prodaja se raznovrstna *medenina* na debelo in drobno.

Prodaja se tudi *brinje, brinjevec* liter po 1 *gld. 20 kr.*, *medeno žganje* liter 1 *gld.* lastni izdelek.

Kupuje se tudi vsaki čas **med v panjih, sodčkih**, kakor tudi **vosek in suho satovje** po kolikor mogočo visoki ceni.

Za obila naročila se toplo priporoča in zagotavlja točno in pošteno postreči

Oroslav Dolenc,

svečar in leotar, trgovina z medom in voskom,

Ljubljana, Wolfove ulice št. 10.

Šivalni stroji in kolesa.

Tovarniška zaloga

Ivan Jax-a

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17,

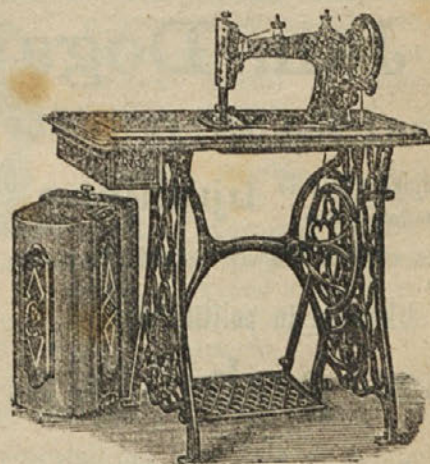
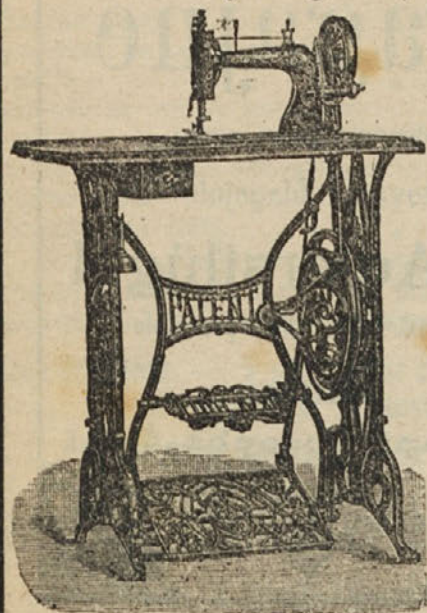
priporoča

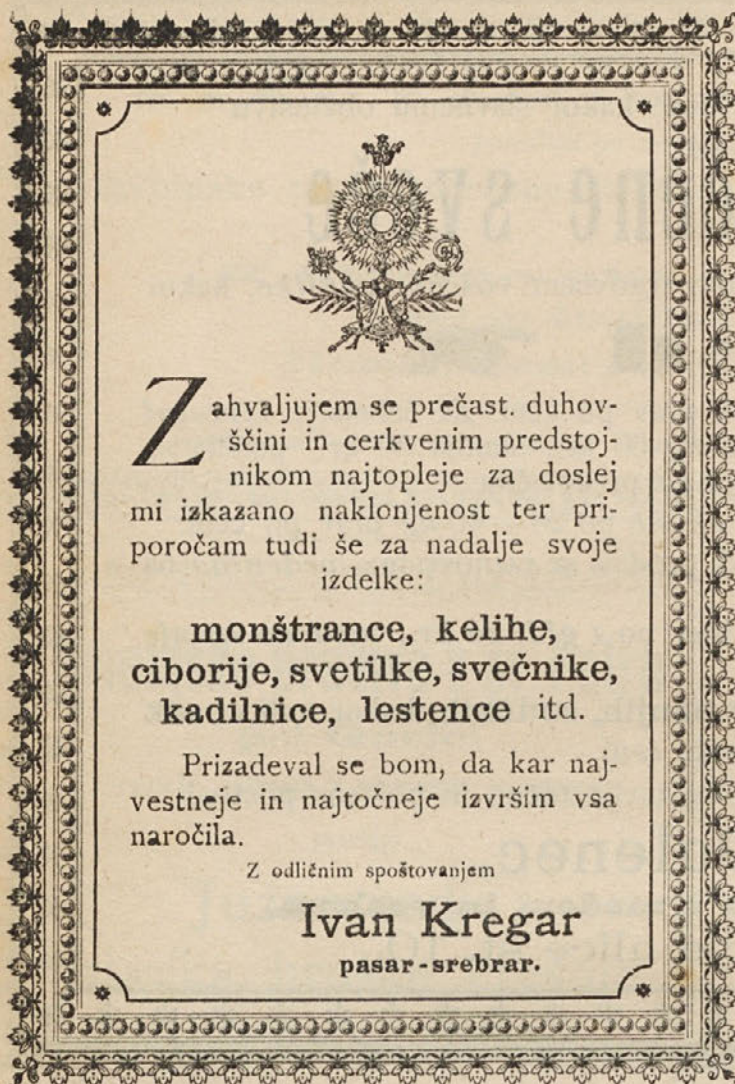

svoje najbolj priznane
šivalne stroje
in kolesa

pod najbolj ugodnimi pogoji.

 Ceniki se dopošljejo
na zahtevanje zastonj.

Zahvaljujem se prečast. duhovščini in cerkvenim predstojnikom najtopleje za doslej mi izkazano naklonjenost ter priporočam tudi še za nadalje svoje izdelke:

monštrance, kelihe, ciborije, svetilke, svečnike, kadirnice, lestence itd.

Prizadeval se bom, da kar najvestneje in najtočneje izvršim vsa naročila.

Z odličnim spoštovanjem

Ivan Kregar
pasar - srebrar.

Trgovina s špecerijskim blagom.

Mih. Kastner v Ljubljani

priporoča svojo
najraznovrstnejšo zalogo semen.

To je:

semena za poljedeloe, semena za zelenjad in semena za ovetlice.

Posebno: *Pesa in repa* v najrazličnejši kakovosti tako

(A) **Rdeč mamnt**, izvrsten za rahlo zemljišče.
 (B) **Rumena oberndorfska**, izvrstna za vezano črno zemljo.
 (B) **Rdeča oberndorfska**, istotako dobra kakor rumena oberndorfska.
 (C) **Rumena v obliki masline**, za vsake vrste zemljišče.
 (D) **Rumena eckendorfska**, za bolj mrzle kraje s težkim ilovnatim svetom izvrstna.
 (D) **Rdeča eckendorfska**, z istimi lastnostmi, kakor predstojeca vrsta.

Detelja in trava, tako **francoska meteljka, italijanska meteljka, ogerska meteljka, rdeča (štajerska) detelja**, vseh vrst travnega semena, mešanega travnega semena, moharja, grahorice, repnega semena i. t. d. je vedno velika množina v zalogi. Vse semenje je na podlagi poskusov izredno kaljivo, torej vseskozi najizbornejše kakovosti.

Slovenski List,
glasilo slovenske krščansko-socialne organizacije,
izhaja v Ljubljani vsako soboto dopoldne.

Dober tedenski obzornik.

Priobčuje izvirna poročila o dogodkih širom slovenske domovine, izvirna poročila iz državnega in deželnega zbora, skrbi za jedrnat politički pregled. V „Raznih stvareh“ se dobé beležke o zanimivih svetovnih pojavih. V oddelku „Glasnik“ razpravlja o socialnih vprašanjih ter priobčuje za delavske sloje zanimive „delavske drobtine“. Skrbi tudi za dobre kmetijske in obrtniške članke in za obsežen podlistek. Priobčuje tudi časniške glasove raznih drugih slovenskih listov.

Naročnina na leto 8 kron, za pol leta 4 krone, za četrt leta 2 kroni.

Jan. Dogan-a
mizarški in pohištveni obrt

Dunajska cesta 19 **Ljubljana** Dunajska cesta 19
(Medjatova hiša) (Medjatova hiša)

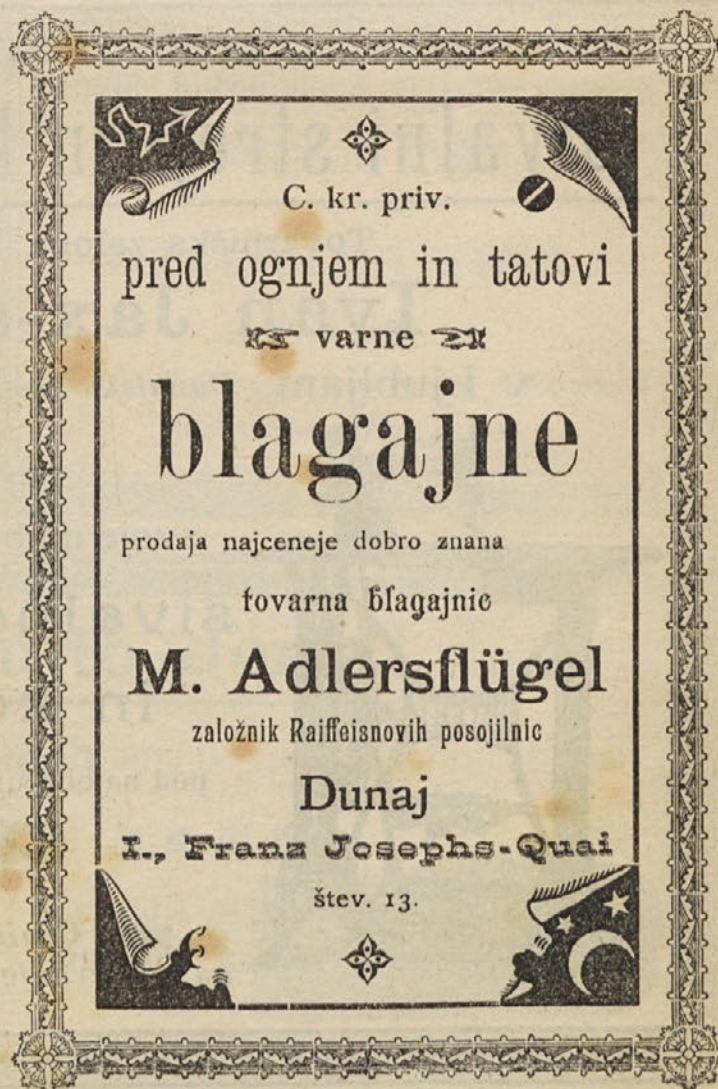
priporoča svojo dobro vrejeno zalogo vsakovrstnega
likanega in politiranega

pohištva.

Naročila se točno izvršujejo.

Centk s podobami zastoj in franko.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi
varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana
tovarna blagajnic

M. Adlersflügel
založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj
I., Franz Josephs-Quai
št. 13.

Nikar ne podpirajte tujcev!

Angela Pakiž

v Ribnici na Kranjskem

ponuja s strojem pletene mreže iz žice za vrtno ograje, preprežke za okna in lino, kurnike, elastične posteljne mreže, kakor tudi sita, rešeta in razno lesenino.

— Zahtevajte cenik! —

Jos. Petrič v Ljubljani

na sv. Petra cesti št. 4.

Tovarniška zaloga papirja, tovarna papirnega blaga, zavod za črtanje trgovskih, poslovnih in uradnih knjig po ameriškem sistemu.

Priporoča svoje izdelke papirnih vreč najboljše kvalitete po najnižjih cenah kakor tudi razne pisarniške, pismene, konceptne in ovojne papirje.

Velika zaloga pergamentnega papirja za sirarne.

Nadalje priporoča svojo veliko zalogo pisalnega in risalnega orodja v največji izberi. — Ceniki se dopošljejo brezplačno.

Za mnogobrojne naročbe uljudno prosi z vsem spoštovanjem

Jos. Petrič

tovarna papirnega blaga in zastopnik kr. tovarne papirja v Reki.

„The Mutual“, zavarovalna družba za življenje v New-Jorku.

Popolnoma vzajemna.

Police so po preteku 2 let nespodbijalne in po preteku 3 let nezapadljive.

Konečne številke bilance za l. 1898.:

Denarno stanje	K 1,369.576,693-29
Zaveznosti na račun lastnikov polic	„ 1,150.168,487-79
Prebitek na račun lastnikov polic	„ 219.408,205-50
Zavarovalno stanje vštveši telesne rente	„ 4,795.509,178-81
Dohodki leta 1898.	„ 299.660,000 —

Rezerve premij avstrijskih zavarovancev založene so v avstrijski zlati renti pri c. kr. ministr. rijalnem plačilnem uradu na Dunaju.

Letne dividende. — V polici sami zajamčena posojila in odkupi v gotovini.

Pojasnila, prospekte itd. daje

generalno zastopstvo za Kranjsko

v Ljubljani,

Francišksanske ulice št. 16, II. nadstr.

Najboljše in najceneje se kupi pri

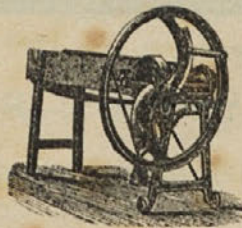
Karol Kavšek-a nasl. Schneider & Verovšek trgovina z železnino in zaloga poljedelskih strojev **Ljubljana**

Dunajska cesta št. 18.

Vedno velika izbira **mlatilnic, vratil** (gelpelnov), **slamoreznic** vsake vrste, **reporeznic, čistilnic** (trijerji), **mlini za čistiti** (pajkl), **pluge, sploh vse** orodje za poljedelstvo. Vsa kovrstno **orodje in stroje za rokodelce. Traverze in vezi** za zidanje in **okove za vrata in okna, štedilnike, nagrobne križe, trombe.** Čez 200 strojev je vedno v zalogi in se vsakdo lahko prepriča, da tukaj ceneje kupi kakor od agentov ali direktno iz tovarne.

Vsak stroj se da na poskušnjo in se jamči za dobro blago eno leto.

Dobrim posestnikom dovoljuje se tudi plačilo na obroke.

Konrad Schumi & Co.

trgovina z modnim blagom in modrci

„Pri novi tovarni“

Glavna trgovina v Ljubljani, Dunajska cesta 6

Filijalka I.

Filijalka II.

Ljubljana, sv. Petra nasip * Kranj, na Glavnem trgu
števil. 2 števil. 105

◉ ◉ *Specijalna trgovina z modrci* ◉ ◉

Ljubljana, sv. Petra cesta št. 4.

*Skupna zaloga moškega in ženskega blaga, platna,
perila, kravati, tepihov, namiznih prtov, blaga za
hlače, rut, prave francoske svile, batista in volne,
kakor tudi angleškega blaga za gospode.*

Skupno blago po čudovito nizkih tovarniških cenah.

Stalne cene.